

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: N4106 Zemědělská specializace
Studijní obor: Pozemkové úpravy a převody nemovitostí
Katedra: Katedra krajinného managementu
Vedoucí katedry: doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vývoj osídlení ve zvolených lokalitách v příhraničním regionu

Autor diplomové práce: Bc. Terezie Herbstová
Vedoucí diplomové práce: Ing. Jana Moravcová, Ph.D.

České Budějovice 2020

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Zemědělská fakulta

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Terezie HERBSTOVÁ**
Osobní číslo: **Z18031**
Studijní program: **N4106 Zemědělská specializace**
Studijní obor: **Pozemkové úpravy a převody nemovitostí**
Téma práce: **Vývoj osídlení ve zvolených lokalitách v příhraničním regionu**
Zadávací katedra: **Katedra krajinného managementu**

Zásady pro vypracování

Teoretická část.

Historie vzniku osídlení v příhraničním regionu.

Vývoj uspořádání venkovských sídel.

Vývoj uspořádání venkovského prostoru z pohledu dispozice, půdorysného a prostorového uspořádání, stavebních materiálů apod. .

Využití zeleně ve venkovských sídlech.

Popis faktorů, které ovlivnily vývoj uspořádání sídel.

Rozdělení typů venkovských sídel podle regionů v České republice.

Praktická část.

Výběr zájmových lokalit v příhraničním regionu.

Podrobný popis vybraných lokalit.

Zhodnocení historického vývoje osídlení vybraných lokalit.

Zmapování a vyhodnocení jednotlivých typických prvků architektury a staveb venkovských sídel.

Popis a zdokumentování rozvoje obcí ve zvolených lokalitách.

Porovnání zvolených lokalit z hlediska odlišností v historickém vývoji venkovských sídel.

Rozsah pracovní zprávy: **50 – 60 stran textu**
Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

CÍLEK, V., DRESLEROVÁ, D., HÁJEK, P., POKORNÝ, P., SÁDLO, J. 2005. Krajina a revoluce: Významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny Českých zemí. Malá Skála. 256 s. .

LAMBIN, E. F., GEIST, H. J. 2006. Land-Use and Land-Cover Change. Berlin: Springer. 176 s. ISBN 978-3-540-32201-6. .

LÖW, J., MÍCHAL, I. 2003. Krajinný ráz. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce. 551 s. ISBN 80-86386-27-9. .

SKLENIČKA, P. 2003. Základy krajinného plánování. Praha: Naděžda Skleničková. 321 s. ISBN 80-903206-1-9. .

SÝKORA, J. 2002. Územní plánování vesnic a krajiny. Praha: České vysoké učení technické v Praze, Vydavatelství ČVUT. 226 s. ISBN 80-01-02641-8. .

Časopisy Landscape and Urban Planning, Land Use Policy, Landscape Ecology, Urbanismus, Pozemkové úpravy.

Vedoucí diplomové práce: Ing. Jana Moravcová, Ph.D.
Katedra krajinného managementu

Datum zadání diplomové práce: 11. března 2019

Termín odevzdání diplomové práce: 15. dubna 2020

V Českých Budějovicích dne 11. března 2019

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentská 1668, 370 05 České Budějovice

prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc., dr. h. c.
děkan

L.S.

doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce.

Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 30.6.2020

.....

Bc. Terezie Herbstová

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat především vedoucí mé diplomové práce, Ing. Janě Moravcové Ph.D., za cenné připomínky, rady a odborné vedení při zpracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat rodině, příteli a přátelům za trpělivost, pochopení a podporu.

Abstrakt

Téma diplomové práce je vývoj osídlení ve zvolené příhraniční oblasti, konkrétně na Českokrumlovsku. Práce je rozdělena do dvou částí – literární a praktické. Literární část je členěna do tří kapitol. Zprvu jsou vysvětleny pojmy české pohraničí a Sudety. Následuje kapitola zabývající se historií osídlení na našem území, počínaje mladší dobou kamennou, přes příchod Slovanů, velkou kolonizaci, husitské války, třicetiletou válku a v neposlední řadě události 20. století. Závěr literární části je zaměřen na Šumavu, soužití tu dvou různých povah – slovanské a germánské, a vývoj jejich vztahů především v době před, během a po druhé světové válce.

Praktická část diplomové práce se zabývá jedenácti vybranými obcemi, které po odsunu Němců a následného zřízení Vojenského újezdu Boletice zcela zanikly. Mapuje každou z těchto obcí, popisuje jejich vývoj a zaznamenává vzhled a strukturu prostřednictvím dvou, pro každou obec vyhotovených map, jedné z doby poválečné a druhé ze současnosti.

Klíčová slova

Vývoj osídlení, pohraničí, Šumava, Vojenský újezd Boletice, Ondřejov, Chlumany, Nová Víska, Strouhy, Vitěšovičtí Uhlíři, Starý Špičák, Nový Špičák, Květná, Zlatá, Račín, Zadní Bor

Abstract

The topic of the present diploma thesis is the development of settlement in chosen border area, focused on the Český Krumlov and its surroundings. The thesis is divided into two parts – theoretical and applied. The first part consists of three chapters. At the beginning are explained terms like Czech border area and Sudety. The next chapter describes the history of settlement in our territory, from the Stone Age, arrival of Slavs, the great colonization, Hussite wars, Thirty Years' War and the occurrences of twentieth century. The end of the theoretical part is focused on Šumava, the coexistence of two different characters – the Slav and the German one and the development of their relationships especially at the times before, during and after the World War II.

The practical part deals with eleven previously chosen villages, that after the expulsion of German inhabitant, and following-up establishment of Boletice military area, completely disappeared. This part conducts a survey of each of these villages, describes their development, appearance and structure by way of two for each village prepared maps, one of them from pre-war times, second one from the present days.

Key words

Settlement development, border region, Šumava, Boletice military district, Ondřejov, Chlumany, Nová Víska, Strouhy, Vitěšovičtí Uhlíři, Starý Špičák, Nový Špičák, Květná, Zlatá, Račín, Zadní Bor

Obsah

1. Úvod.....	11
2. Cíl práce.....	12
3. Literární přehled	13
3.1 Vývoj vesnice a krajiny	13
3.1.1 Do 11. století	14
3.1.2 13. – 16. století	15
3.1.3 17. století	17
3.1.4 Události 18. a 19. století.....	18
3.1.5 Události 20. století	19
3.2 Šumava	20
3.3 Vztah Českého obyvatelstva s Německým.....	21
3.3.1 Z historie sudetských Němců.....	22
3.3.2 Počešťování Sudet, 1918–1938.....	23
3.3.3 Důsledky Mnichovské dohody, 1938.....	24
3.3.4 Návrat Čechů do vnitrozemí, 1938	25
3.3.5 Druhá světová válka, 1941–1945	25
3.3.6 Odsun německého obyvatelstva, 1945-1946.....	26
3.3.7 Opětovné osídlení pohraničí	28
4. Metodika	29
4.1 Materiál	29
4.1.1 Výběr lokality.....	29
4.1.2 Popis vybraných lokalit.....	29
4.2 Metody.....	30
4.2.1 Sběr dat.....	30
4.2.2 Vlastní průzkum terénu	30
4.2.3 Zpracování a vyhodnocení dat	31
5. Výsledky a diskuse	32
5.1 Ondřejov	32
5.1.1 Obec Ondřejov (Andreasberg)	33
5.1.1.1 Popis území a vývoj obce	33
5.1.1.2 Obyvatelé Ondřejova.....	34
5.1.1.3 Kostel Navštívení Panny Marie.....	37
5.1.1.4 Vlastní průzkum obce.....	39

5.1.2	Chlumany (Chumau).....	43
5.1.2.1	Popis území a vývoj obce.....	43
5.1.2.2	Vývoj osídlení obce.....	44
5.1.2.3	Vlastní průzkum obce.....	45
5.1.3	Nová Víska (Neudörfl).....	49
5.1.3.1	Popis území a vývoj obce.....	49
5.1.3.2	Vývoj osídlení obce.....	49
5.1.3.3	Vlastní průzkum obce.....	51
5.1.4	Strouhy (Graben).....	55
5.1.4.1	Popis území a vývoj obce.....	55
5.1.4.2	Vývoj osídlení obce.....	55
5.1.4.3	Vlastní průzkum obce.....	57
5.1.5	Vitěšovičtí Uhlíři (Kriebaumkollern).....	60
5.1.5.1	Popis území a vývoj obce.....	60
5.1.5.2	Vývoj osídlení obce.....	60
5.1.5.3	Vlastní průzkum obce.....	62
5.2	Starý Špičák.....	65
5.2.1	Obec Starý Špičák (Alt-Spitzenberg).....	66
5.2.1.1	Popis území a vývoj obce.....	66
5.2.1.2	Vývoj osídlení obce.....	67
5.2.1.3	Vlastní průzkum obce.....	68
5.2.2	Obec Nový Špičák (Neuspitzenberg).....	72
5.2.2.1	Popis území a vývoj obce.....	72
5.2.2.2	Obyvatelé Nového Špičáku.....	72
5.2.2.3	Vlastní průzkum obce.....	73
5.2.3	Obec Květná (Blumenau).....	76
5.2.3.1	Popis území, vývoj obce a obyvatel.....	76
5.2.3.2	Vlastní průzkum obce.....	78
5.2.4	Obec Zlatá (Goldberg).....	81
5.2.4.1	Popis území, vývoj obce a osídlení.....	81
5.2.4.2	Vlastní průzkum obce.....	85
5.2.5	Obec Račín (Ratschin).....	89
5.2.5.1	Popis území, vývoj obce a osídlení.....	89
5.2.5.2	Vlastní průzkum obce.....	90
5.2.6	Zadní Bor (Hinterhaid).....	95

5.2.6.1	Popis území, vývoj obce a osídlení	95
5.2.6.2	Vlastní průzkum obce.....	96
5.3	Shrnutí	99
6.	Závěr	101
7.	Zdroje.....	102
7.1	Literatura	102
7.2	Elektronické zdroje.....	105
7.3	Ostatní podklady.....	105
8.	Seznam obrázků, tabulek, map a příloh.....	106
9.	Přílohy.....	110

1. Úvod

Téma „vývoj osídlení ve zvolených lokalitách v příhraničním regionu“ jsem si k zpracování diplomové práce vybrala okamžitě. Důvodem byl původ mé rodiny z otcovy strany, která nějaký čas na vybraném území žila. Vesnice zcela zanikly po odsunu Němců a následném zřízení vojenského újezdu Boletice, ruiny domů nejsou tedy jen poznamenány časem, kdy je nikdo neobýval, ale i četnými vojenskými cvičeními, které se tu odehrávají. Život na těchto místech byl jistě náročný, lokality se nacházejí ve vysokých nadmořských výškách a zimy tu bývaly dlouhé a tuhé. Nelehké bylo i hospodaření, pozemky byly svažité a rovina se zde vyskytuje výjimečně.

Průzkum těchto obcí byl nejen emotivní, při objevování bývalých domovů předků a jejich sousedů, ale v některých místech i nebezpečný, jelikož přítomnost armády je tu zřejmá formou vystřelených nábojů ze zbraní či vybuchlých (možná i nevybuchlých) munic.

2. Cíl práce

Cílem diplomové práce je zmapovat vybrané obce v příhraničním regionu (konkrétně na Šumavě v okrese Český Krumlov) na základě vlastního průzkumu. Zmapování bude provedeno formou popisu vývoje vybraných obcí, vlastním průzkumem doplněným o fotografie, a porovnáním současného stavu s vytvořenými zdigitalizovanými mapami z historických leteckých snímků.

3. Literární přehled

Problematika poválečného osidlování pohraničí českých zemí má nepopiratelné místo v historiografii nejnovějších českých dějin i po více než půlstoletí od jeho ukončení. Osidlování pohraničí probíhalo časově i organizačně souběžně s odsunem obyvatel německé národnosti z Československa, především z Čech, Moravy a českého Slezska.

Vymezení pojmu „české pohraničí“ (nebo též „pohraničí českých zemí“) není snadné, stejně jako stanovení přesné hranice mezi pohraničím a vnitrozemím. Pohraničí chápeme jako území hraničních okresů, přimykající se k dnešní státní hranici česko-německé, česko-polské a česko-rakouské, kde až do let 1945-1947 žilo převážně německé obyvatelstvo. Toto území se víceméně překrývalo se současným pojetím tzv. Sudet, jak je dnes prezentováno v Německu a v Rakousku a nyní i u nás. Pohraničí českých zemí nikdy nevytvořilo samostatný a kompaktní celek ani po stránce národnostní, hospodářské či geografické a je tedy více pojmem historickým než geografickým (ČAPKA, SLEZÁK, VACULÍK, 2005).

3.1 Vývoj vesnice a krajiny

Pojmenování „vesnice“, odvozené od „ves“, označuje venkovskou obec obývanou společenstvím lidí, pro něž je typický způsob obživy – obdělávání půdy s pěstováním kulturních rostlin a chov hospodářských zvířat, tedy hospodaření. Původně však tyto výrazy neznamenal jen skupinu usedlostí s náležejícími pozemky, ale platily i pro sám dům (MOTLOVÁ, 2016).

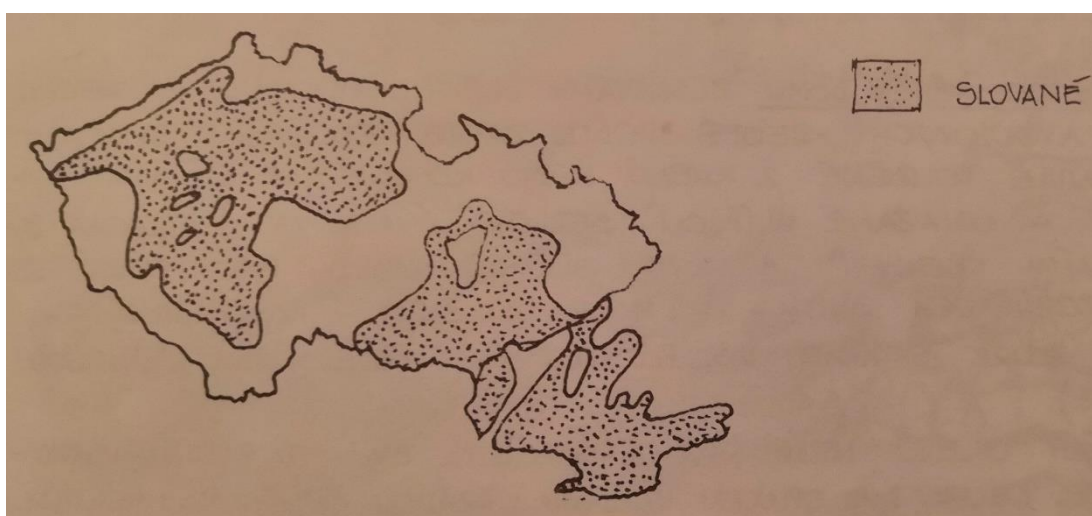
Pomineme-li období dlouhověkých válečných konfliktů, vývoj venkovské architektury a vesnického osídlení je víceméně kontinuální. Zkoumání lidové architektury má v našich zemích velmi dlouhou tradici. První výzkumy byly realizovány během posledních desetiletí 19. a v první polovině 20. století především v národopisného pohledu a dokumentovaly se nejen lidové obydlí, ale také oděv, nábytek či projevy nehmotné kultury (PEŠTA, SOUKUP, 2014).

3.1.1 Do 11. století

Naše krajina začala být osidlována již od mladší doby kamenné primitivními zemědělci. Půda byla ve společném vlastnictví rodů, obdělávala se primitivním dřevěným nářadím, plodiny se sklízely pomocí pazourkových srpů. Obilí se skladovalo v hliněných nádobách nebo zemních jámách a drtilo se na mouku v kamenných drtidlech. Jednotlivá políčka se využívala pouze několik let, pak se jejich produkční schopnost snížila a hospodaření se muselo stěhovat na jiné pozemky. Po obnovení úživnosti půdy (za 50-80 let) se vracelo cyklickou formou.

Neolitické osady zemědělců se skládaly ze skupiny velkých rodových chat, často polozapuštěných do země, vytvořených 2 kůlů, proutěných výpletů a rákosových zakrytí. Tyto osady ležely uprostřed obdělávaných pozemků v našich nejteplejších a nejurodnějších územích (např. Polabí, Jižní Morava) (SÝKORA, SLEZÁK, VACULÍK, 2002).

Jeden z největších vlivů na naši krajinu měl až příchod slovanských kmenů (5. a 6. století). Tyto kmeny se zachytily zprvu opět na relativně nejteplejších a nejméně zalesněných místech (BOŽEK, 1985), podél dolních toků Labe, Ohře, Vltavy, Dyje a Moravy. Z tohoto období pocházejí nejstarší sídla na našem území (ANONYMUS (a), 2011). Co se týče jižních Čech, první prokazatelné raně středověké nálezy patří až do druhé poloviny 7. století (LUTOVSKÝ, 2011).

Obrázek č. 1: Rozmístění slovanských kmenů na území České republiky do 11. století (zdroj: SÝKORA, SLEZÁK, VACULÍK, 2002)

První formy slovanského osídlení byly roztroušené rodové dvorce, z nichž se postupně tvořily rodové vsi. Jedná se o volnější shluky stavení, obklopující centrální prostor, společně ohrazené, uzavřené bránou. Kromě vesnic zakládaly slovanské kmeny též hradiště – jako správní centra a útočiště okolních vesničanů.

Půdorysný tvar slovanských vesnic se posléze ustálil na několika typech – na návesním typu, na ulicovce nebo kombinací obou, na tzv. návesní ulicovce. V těchto typech byla obytná stavení kladena štítem do návsi (ulice) tak, jak to terén umožňoval. Kompaktnější zástavba se používala v rovinatější krajině, volnější v údolních partiích. Hranice území byly přirozené a tvořily je okraje lesa, vodní toky či terénní srázy; obdělávané plochy přitom ležely radiálně okolo vesnice (každý dům měl své pozemky ve výseči krajiny za sebou, pokud to terén dovozoval) (SÝKORA, SLEZÁK, VACULÍK, 2002).

Od 11. století pokračovalo osidlování níže položených úrodných zemí kolonizací. Vznikaly předrománské a románské vesnice menšího rozsahu s nepravidelným hromadným půdorysem. Nejprve se stavěly zahlobené zemnice nebo polozemnice, které měly kúlovou konstrukci s vyplétanými zdmi omazanými hlínou. Postupně však byly vytlačovány roubenými stavbami z důvodu dobré dostupnosti stavebního materiálu – dřeva. Na západě a severu Čech (v oblasti nížin) se stavěly domy s hrázděnou konstrukcí, která je typická především pro německé kolonisty. Jihovýchodní Morava měla domy především hliněné. Postupně se začal využívat jako stavební materiál i kámen (DAVID, SOUKUP, 2000).

3.1.2 13. – 16. století

13. století přineslo změny, je pokládáno za počátek rozšiřování osídlení našeho prostoru. V této době byly zakládány nové vesnice, nová města, hrady, kláštery, a to jak v původním, řídko osídleném území, tak v místech dosud zalesněných. Mýcením lesů byla také získávána nová zemědělská půda, která měla rozšiřující se společnost uživit. Nová sídla vznikala ve východních Čechách, v Poohří, v Jihočeské pánvi, v údolních částech Českomoravské vysočiny, a dokonce i v Podkrkonoší. Na tento obrovský úkol už nestačilo domácí slovanské obyvatelstvo a byli k nám proto povoláni němečtí kolonizátoři (SÝKORA, SLEZÁK, VACULÍK, 2002).

Kolonizaci lze rozdělit na vnější a vnitřní. Vnější (domácí) kolonizaci předcházela kolonizace vnitřní, v rámci které docházelo k přesunu pouze českého obyvatelstva, zatímco ve vnější převládali většinou obyvatelé z Německa. Naše území bylo ale osidlováno i jinými národy. Vnitřní a vnější kolonizace se prolínaly a vytvořily neoddělitelný celek (ŠKVRŇÁK, 2008). K rozvoji sídelní sítě českých zemí došlo především v průběhu 13. století. Na konci 14. století byla hlavní sídelní síť dokončena (PĚLUCHA, SOUKUP, 2012). České země se daly kolem roku 1400 zařadit k nejlidnatějším zemím Evropy (LÖW, MÍCHAL, 2003).

Vznikl nový typ vesnice, tzv. lánové vsi, kde jednotlivé parcely (lány) ležely vedle sebe kolmo na cestu. Tento typ vesnic nemá náves, jejich podélnou osu tvoří cesta, podle které jsou volněji rozloženy jednotlivé domy. V podhorských a pahorkatých územích jde cesta údolím (podle vodoteče) a lány jdou kolmo do svahů.

Nově zakládané návesní vsi v původním obydleném území měly už poměrně pravidelnou náves, zpravidla obdélnou, výjimečně okrouhlou, čočkovitou. Za každým domem byl lán pozemku, ve sledu zahrada, pole, louka a les. Toto schéma se přirozeně upravovalo podle terénu či vodního toku. Podoba domu odpovídala obdélníkovému tvaru s rozdělením na tři části: vstupní síň (uprostřed), jizba (u jedné štítové stěny) a komora (u druhé). V jizbě byla za dveřmi pec pro pečení chleba a představené ohniště pro vaření a svícení (SÝKORA, SLEZÁK, VACULÍK, 2002).

Velká kolonizace přetrvávala až do husitských válek. Díky nim a jejich útrapám došlo k výraznému poklesu obyvatel a tím se snížila lidnatost českých zemí (LÖW, MÍCHAL, 2003).

Tato doba měla přinést zlepšení situace poddaných na venkově, ale dopadlo to jinak. Válkami byly zničeny celé kraje, vypáleno a vylidněno množství vesnic. Aby se obnovila zemědělská produkce, zpřísnila vrchnost vazbu vesničanů k půdě a podnítila nové osazení a obnovu zničených vsí. Přitom se začaly vytvářet různě majetné vrstvy venkovského obyvatelstva. V této době také stoupá zájem světských i církevních feudálů o vyšší hospodářské využití krajiny a o vyšší zemědělskou produkci. Dochází k rozsáhlému scelování půdy a k zakládání velkostatků.

V některých oblastech došlo v tomto období k proměně celé krajiny a zhodnocení jejího hospodářského využití. Málo úrodné, zavodněné a bažinaté krajiny v jižních Čechách a na Pardubicku se rozsáhlými investičními zásahy šlechty

změnily v obrovské rybniční soustavy propojené sítěmi odvodňovacích kanálů, nových cest i vesnic, v nichž se vinulo nové výnosné hospodářské odvětví – chov ryb.

Kromě hospodářských velkostatků zakládá renesanční šlechta v krajině i četné další stavby, jako pivovary, hamry, sklárny, papírny a mění také tvář svých venkovských (a městských) sídel. Původní opevněné hrady nahradily obytnější zámky s upraveným okolím – zámecké zahrady.

Kromě původních tříprostorových selských stavení se na vesnici objevují dvouprostorové domy pro chudé vrstvy, skládající se ze síně a komory, a výměnkářské domy (malé objekty pro nejstarší generaci, umístované vedle nebo před selským obydlím. Velmi důležitými stavbami, sloužícími celé vesnici, byly kovárny a mlýny. Nedílnou součástí vesnic již byly také hřbitovy, které se nacházely okolo kostela nebo na zvoleném místě za vesnicí. Byly ohrazeny kamennými zdmi z důvodu zamezení přístupu volně se pohybujících hospodářských zvířat a k dopřávání klidu mrtvých.

3.1.3 17. století

Další velmi citelný rozvoj venkova narušila třicetiletá válka. Vesnice byly zčásti rozbořeny, zčásti opuštěny, pole zůstávala neobdělávána, vinice a zahrady poničeny, hráze rybníků poškozeny (SÝKORA, SLEZÁK, VACULÍK, 2002).

K venkovskému obyvatelstvu patřilo okolo 80 % celkové populace. Byli to právě venkované, kteří se během třicetileté války měli nejhůře. Nejen že museli uživit sebe a svou rodinu, ale zajišťovali suroviny pro obyvatele měst a v neposlední řadě také živili celé armády, které zrovna skrze jejich oblast táhly. Jelikož svá sídla neměli chráněná hradbami, jako to bylo ve městech, nemohli se ubránit útokům vojenských skupin a byli tak vystaveni rabování, loupežným výpravám a často krutému zacházení (KLUČINA, 2004).

Po válce došlo k rozvoji velkostatků, k ještě většímu připoutání poddaných k panství s velkým zaměřením na robotní sílu. Jelikož během války rapidně ubylo obyvatel, vyžádal si tento stav velice nepopulární opatření, které měly vliv na každodenní život poddaných. Sedláci byli zatíženi robotními povinnostmi v neúnosné míře (ČECHURA, 2001).

Tato doba přinesla velké změny ve využívání krajiny, a to zavedením polních pícnin, jetelovin a okopanin, které umožnily střídání plodin na jednom místě a tím nepřetržité využívání orné půdy. Pro obdělávání půdy se začíná používat rouchadlo, postupně se objevují další jednoduché i složitější zemědělské stroje jako pluh, smyky a kypřidla půdy, secí stroje, rozmetadla hnoje, tažené koňskými nebo volskými potahy (SÝKORA, SLEZÁK, VACULÍK, 2002).

3.1.4 Události 18. a 19. století

Co se týče vývoje populace byl do poloviny 18. století velmi nízký přírůstek, a to i přes vysokou porodnost. Zapříčinily je nakažlivé nemoci, například mor, tyfus nebo cholera, ale také periodické neúrody a četné války, které decimovaly veškeré obyvatelstvo na našem území. Od poloviny 18. století, hlavně díky změnám v zemědělství, byla pro obyvatele lépe zajištěna obživa a zlepšila se i hygienická situace. Díky tomu značně klesla úmrtnost a docházelo k nárůstu počtu obyvatel (HOLEČEK, 2003).

	Češi		Němci	
	1880	1890	1880	1890
Soudní okres Český Krumlov	13 867	14 880	13 731	16 181
Soudní okres Horní Planá	139	180	15 155	15 251

Tabulka č. 1: Národnostní poměry v částech šumavské oblasti v letech 1880 a 1890 – Okresní hejtmanství Český Krumlov (zdroj: kohoutikriz.org)

Začíná se měnit půdorys obytné části. Často už zděnými přístavbami se buduje druhý trakt, pec s ohništěm se stěhuje do síně a zde vzniká oddělený prostor pro vaření – tzv. černá kuchyně, s odvodem kouře mimo jizbu. V druhém traktu je místo i pro další obytný prostor – světničku a komoru, u chudších vrstev chlév. Světnice se začínají využívat jako řemeslné dílny.

V této době roste zájem panstva o estetickou úpravu krajiny. Projevuje se to založením několika nových vesnic, v úpravě zámeckých zahrad, a v úpravách krajiny – vyhlídkové cesty, okrasné aleje, letohrádky a odpočinkové altánky.

Ve vesnici 19. století místně pokračuje rozšiřování výstavby, původní tříprostorové domy jsou obohacovány dalšími prostory pro bydlení a skladování, k obytné části bývá připojována stáj. K zásadní změně dochází při odvodu kouře a vytápění domů. Dosud používaný systém dýmné jizby je opouštěn. Nyní se vaří na sporáku, vytápí se kamny, kouř se odvádí zděným komínem nad střechu.

Na venkově roste počet druhů staveb. Zemědělské stavby se dělí na chlévy a stáje dle druhů zvířat, stavby pro sušení a uskladnění plodin, stavby pro chladné skladování, silážní stavby, stavby pro hospodářské stroje a příslušenství stájí. Roste také zájem o větší hospodářské využití venkova. Vystavují se objekty pro hospodářský průmysl na velkých pozemcích u silnic a železnic. Tyto stavby se stávají nejen novými pracovními příležitostmi, ale nabízejí i možnost bytů.

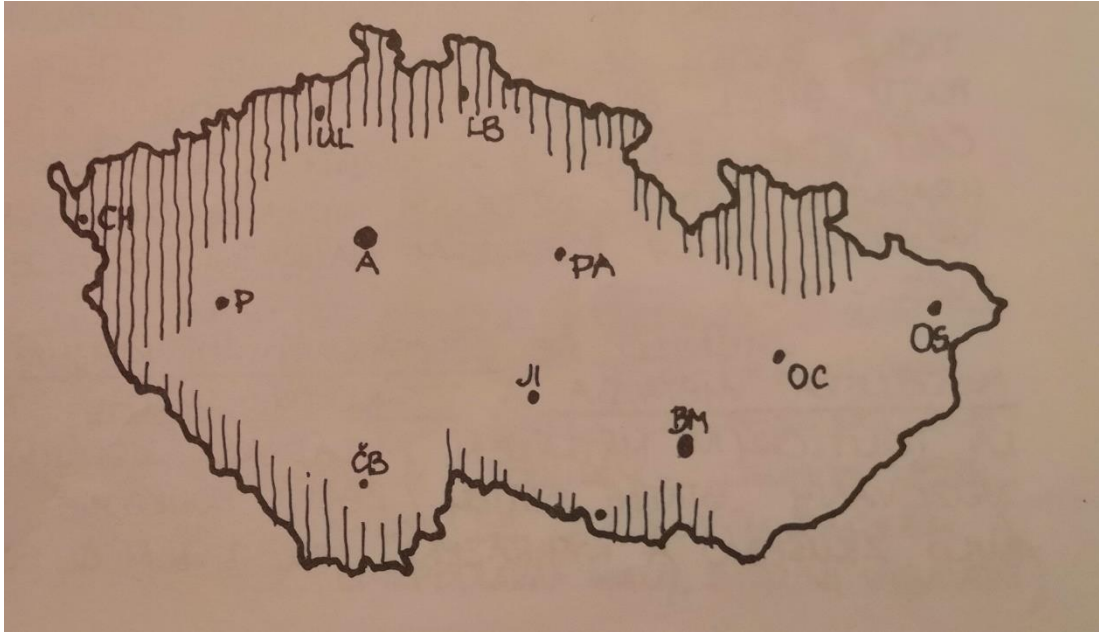
Vesnice mají většinou svou školu, rozvíjí se kulturní život formou množství zájmových spolků a organizací (SÝKORA, SLEZÁK, VACULÍK, 2002).

3.1.5 Události 20. století

Na konci 19. a na začátku 20. století tvořila venkovské osídlení celá škála velikostních kategorií sídel, od shluku několika stavení až po velké vesnice a malá města. Převažují vesnice s počtem okolo 500 obyvatel. Hustota osídlení je velmi vysoká, vzdálenost vesnic se pohybuje mezi 1,5 – 3 km.

Na venkově zdomácněly velké stavby potravinářského průmyslu, jako jsou obilní sklady a sila, mlýny a pekárny, pivovary a lihovary, sušárny plodin a bramborárny.

Druhá světová válka (1939–1945) v pohraničním pásmu kde se válčilo a kde bylo v roce 1945 vysídleno německé obyvatelstvo, měla za následek poničené a opuštěné vesnice. Tyto vesnice byly následně postupně osidlovány českým obyvatelstvem z vnitrozemí. Přesto mnoho vesnic zůstalo neobnoveno, m.j. i v důsledku vybudování vojenského pohraničního pásma (SÝKORA, SLEZÁK, VACULÍK, 2002).

Obrázek č. 2: Rozsah opuštěného a znovu osídlovaného pohraničí po 2. světové válce (zdroj: SÝKORA, SLEZÁK, VACULÍK, 2002)

3.2 Šumava

„Na půlnoční straně rakouské krajiny se v délce třiceti mil táhne temným pruhem k západu les, začínající u pramenů říčky Dyje a dosahující až k onomu hraničnímu uzlu, kde se Čechy stýkají s Rakouskem a Bavorskem. Tam, jako začasé jehly při tvoření krystalů, vyrazil proti sobě shluk mohutných strmých skal a horských hřbetů a vysunul do výše pevný horský masív, jenž teď daleko do tří zemí ukazuje modř svých lesů a sesílá jim na všech stranách pahorkatinu a bystré potoky. Odklání, jak to mohutná horstva často dělají, horské pásmo od jeho směru, a to pak pokračuje na mnoho dnů cesty směrem k severu.“ (STIFTER, 1968).

Málokterý prvek krajiny má takový význam pro krajinný ráz, jako je les. Vzhled lesních porostů – jejich skladba, míra zápoje, stáří způsob obhospodařování či naopak absence lidského vlivu zásadním způsobem ovlivňují vzhled krajiny (KLVÁČ, 2009).

Snad dostala Šumava své jméno od věčného šumění lesa, možná tomu bylo jinak. Po staletí jí naši předci říkali prostě Les, jak zaznamenal už kronikář Kosmas (ANDĚRA, 2003). Ve 13. století použil kronikář Dalimil termín Bavorský les a jméno Šumava se objevilo poprvé v kronice Antonia Bonfiniho v roce 1565. Pavel Stránský ze Zhoře o sedm desetiletí později napsal, že „našinci ji tak nazývali podle šumu

větrů“. Dnes jazykovědci soudí, že původ názvu je v staroslovenském slově „šuma“, jež znamená hvozd nebo hustý les.

Zdejší lidé byli vždy svérázní, protože hory umějí být stejně krásné jako zrádné a kruté (STEUN, 2016). Zaměstnání našli zejména v zemědělství, lesnictví či dřevozpracujícím průmyslu (MARTAN, 2009). Na území Šumavy se již od nepaměti prolínají dvě skupiny obyvatelstva – slovanská, představována dnešními Čechy, a germánská, představovaná dnešními Němci a Rakušany (FENCL, 2000). Přestože toto soužití nebylo vždy idylické, vycházeli spolu v dobrém – už jen proto, že si často museli pomáhat. S nástupem nacismu v Německu se začaly vztahy kalit a po skončení války byla většina zdejších Němců vysídlena – buď za hranice, nebo byli rozptýleni po českém a moravském vnitrozemí. Jejich opuštěné usedlosti obsadili osídlenci: někteří jen proto, aby je vyrabovali, ale mnohem více bylo těch, kteří tu chtěli nalézt nové domovy a trvale žít. Pak ale přišel únor 1948, Šumavou probíhala přísně střežená hranice mezi Východem a Západem a ti, kteří zde žili už po generace, i nově příchozí museli opustit své domovy. Mnohé osady, a především samoty byly zničeny a na dlouhá desetiletí z nich zmizel život (STEUN, 2016).

3.3 Vztah Českého obyvatelstva s Německým

V dějinách se vždy stávalo, že spolu mívaly sousední země období dobrá i špatná, spolupráci i boje. Nemohlo to být jiné ani mezi Čechy a Němci (MACHÁČEK, 2002). České a německé národní hnutí v Čechách se nedaly od sebe oddělit, jejich dějiny spojovaly neustálé odkazy na ty druhé a sdílely krajiny, rétoriku, strategie a politický kontext (GLASSHEIM, 2019).

Dnes je často uváděno, že česko-německé vztahy byly vždy přátelské a že toto přátelské soužití bylo přerušeno až během druhé světové války a zejména po odsunu německého obyvatelstva z ČSR. Vytváří se iluze, že právě poválečný odsun byl tím aktem, který přátelské vztahy Němců a Čechů poškodil. Pravdou však zůstává, že tento vztah byl po celá staletí vztahem většího národa s cílem ten druhý porazit, a menšího národa, jehož smyslem se stávala neustálá obrana (VACEK, KRUTINA, 2013).

3.3.1 Z historie sudetských Němců

Název Sudety se kvůli snadnějšímu rozlišování téměř souvislého teritoria většinových Němců od území většinových Čechů začal používat po založení ČSR. Český název je české pohraničí (PESCHKA, 2013). V období první Československé republiky je termín Sudety běžně používán v nejrůznějších kontextech. Češi ve dvacátých a třicátých letech pojem Sudety a zejména sudetští Němci používají ve stále menší míře; hovoří a píšou spíše o „zněmčeném území“ či o „území smíšeném“ a o „našich Němcích“. Naopak na německé straně se pojem Sudety a sudetští Němci (Sudetendeutsche) stává dominantním (SPURNÝ, 2006).

Němci začali postupně osídlovat Sudety zhruba od 8. století, tedy dvě století poté, co Slované osídlili českou kotlinu (kde ovšem již od počátku letopočtu žilo několik germánských kmenů. Ty zde položily základ své budoucí národnostní menšiny, s níž jsme tu tím pádem žili v symbióze již od samého příchodu našich předků) (PESCHKA, 2013).

Během vnější (německé) kolonizace dochází k osídlení některých pohraničních částí českých zemích německými příchozími – ovšem zdaleka ne v takovém rozsahu, jaký později v 16. a 17. století přinesl ekonomický, demografický a náboženský vývoj. Jednalo se většinou jen o osídlení úzkého pruhu území při zemské hranici. Kromě toho se i ve zcela jazykově českém vnitrozemí objevily německé měšťanské rodiny, které nadále vytvářely horní vrstvu těchto jinak českých měst (ZICH a kol., 1996).

Během tisíciletého vývoje si sudetští Němci vytvořili své kulturní tradice včetně nářečí. Měli lidové písně o své vlasti, o Šumavě, chebské svatbě, Krkonoších, Ploučnici a jiné, nebo pohádky, jaké od nich převzali i čeští pohádkáři, například o Krkonoších (Riesengebirge – pohoří obrů), i s nám už dobře známým Trautenbergem. V Sudetech se před založením ČSR všeobecně mluvilo a vyučovalo německy. (PESCHKA, 2013).

Podle prvního československého sčítání lidu z roku 1921 se veškeré obyvatelstvo dělilo na jednotlivé národnosti takto:

Češi	6 843 343	50,2 %
Němci	3 218 005	23,6 %
Slováci	1 976 320	14,6 %
Maďaři	761 823	5,6 %

Ukrajinci (Rusíni)	477 430	3,5 %
Židé	190 857	1,4 %
Poláci	110 138	0,8 %
Ostatní	36 257	0,3 %

Tabulka č. 2: Skladba národností v České republice v roce 1921 (zdroj: PESCHKA, 2013)

3.3.2 Počešťování Sudet, 1918–1938

Od založení ČSR se do Sudet stěhovalo enormní množství Čechů, vylákaných tam československou vládou poskytováním různých výhod, ovšem vesměs na úkor Němců. Například sudetoněmeckou půdu, zkonfiskovanou v dubnu 1919 nadnárodní šlechtě a církvi, přidělila výhradně jen Čechům. Naproti tomu Němcům a Rakušanům bylo přistěhování do Sudet zakázáno (PESCHKA, 2013).

Přestože byl stát jasně mnohonárodnostní, zakladatelé Československa od začátku dávali velmi jasně najevo, že bude vedeno jako národní stát Čechů a Slováků. České nacionalistické elity považovaly tři miliony Němců ve státě za nepohodlné dědictví (GLASSHEIM, 2019).

Na všech sudetských úřadech, poštách, soudech a železničních stanicích nařídila československá vláda jako úřední jazyk češtinu, a to i tam, kde obyvatelstvo bylo stoprocentně německé. Přitom drtivá většina sudetských Němců česky neuměla, když to předtím, jen sami mezi sebou, neměli zapotřebí (na rozdíl od Němců vnitrozemských, kteří tu žili v prostředí českém, a proto mluvili zpravidla dvojjazyčně). Už jen tím přišlo o práci 33 000 Němců (87,3 % německých úředníků) a byli nahrazeni 41 000 českými přistěhovalci (PESCHKA, 2013).

V sudetských školách byla nařízena výuka češtiny. Organizovaly se jednorochní výměny dětí mezi německými rodinami a českými z vnitrozemí. České děti se tak naučily jednomu ze světových jazyků, zatímco pro Němce byla povinná nauka češtiny spíš nutným zlem (PESCHKA, 2013). V Praze existovala jedna česká a jedna německá univerzita a stejně tak v Brně, jedno české vysoké učení technické a jedno německé (BRŮGEL, 2006). Úředníci měli za úkol přemlouvát nastávající smíšené novomanžele, aby německý člen páru přijal i českou národnost (PESCHKA, 2013).

Do Sudet se během 1. republiky přistěhovalo 455 000 Čechů. Spolu se starousedlíky tak čítali celkem 705 000 Čechů. To už po 20 letech zbývali jen 4 Němci na 1 Čecha, zatímco v roce 1918 ještě připadlo 12 Němců na 1 Čecha (PESCHKA, 2013).

3.3.3 Důsledky Mnichovské dohody, 1938

Představitelé mocností Německa, Itálie, Francie a Anglie uzavřeli Mnichovskou dohodu o připojení Sudet k Německu, když Hitler vyhrožoval osvobozením německých Sudet od ČSR i za cenu války (BARTOŠ, 1986). Tato dohoda byla podporována jak jeho spojenci, tak i významnými světovými politiky. Avšak z původního práva vyplul náhle na povrch Hitlerův prohnáný kalkul do tajných příprav na válku, jím zamýšlenou tak jako tak, počínaje přepadením Polska (PESCHKA, 2013).

S Hitlerovou lstí však neměli samotní sudetští Němci nic společného. Ti si od počátku politicky nepřáli nic víc než osvobození od svého počest'ování. Není proto divu, že když jim Hitler toto přání splnil, zahrnuli jej ovacemi, stejně jako vzápětí též Němci v našem vnitrozemí, když se tu Češi k nim předtím chovali jak k občanům druhé kategorie (PESCHKA, 2013).

Dne 2. prosince 1938 vydalo ministerstvo vnitra zákaz používání češtiny jako úředního jazyka. (MACHÁČEK, 2002), česky se nesmělo mluvit ani na veřejnosti a v dopravních prostředcích. Němci rovněž získávali nejruznějšími formami český majetek včetně půdy, do roku 1943 se ocitlo v německých rukou zhruba 75 tisíc hektarů půdy, kterou dříve vlastnili Češi (VACEK, KRUTINA, 2013). Úřady uvalovaly nucené správy. Vzrůstala proletarizace českého obyvatelstva. Nejdříve byly zakázány české mateřské školy, následně všechny měšťanské a střední školy. České děti ze Sudet nesměly jít studovat do protektorátu. Na obecných školách se výrazně zvýšil počet hodin němčiny – až na 8 týdně, naopak se snižoval počet hodin češtiny a přestal se vyučovat dějepis (MACHÁČEK, 2002).

3.3.4 Návrat Čechů do vnitrozemí, 1938

Čeští přistěhovalci, kteří se během připojení Sudet k Německé říši vrátili do vnitrozemí, doplatili na to, že se napřed nechali svojí vládou do Sudet vylákat. Ovšem není pravda, jak některé prameny uvádějí, že Češi byli všeobecně ze Sudet vyhnáni. Oficiálně platilo, že kdo odejít nechce, ten nemusí, a 45 % Čechů také dobrovolně a bez úhony v Sudetech zůstalo. Přesídlili se hlavně českoslovenští státní zaměstnanci, a to proto, že by jinak byli ztratili své české zaměstnavatele a státní podpory. Byli to již uvedení úředníci, vojáci, železničáři, učitelé, soudci, policisté a pošťáci se svými rodinami. Jejich zaměstnavatelské státní orgány je řádně odvolaly zpět do vnitrozemí. Ze Sudet se do vnitrozemí vrátilo zhruba 385 000 přistěhovalců (PESCHKA, 2013).

V okamžiku zabránění českého pohraničí se Češi na svém původním historickém území stali doslova a do písmena bezprávní (VACEK, KRUTINA, 2013). Ač nešetné zacházení nebylo povoleno, nedalo se mu všude zabránit. Místy bylo s Čechy naloženo hrubě, někde byli skutečně vyhnáni, ale nedělo se všude stejně. Zatímco někde Němci Čechům pomáhali, svým sousedům či přátelům půjčovali nákladní auta a koňské povozy na odvoz movitého majetku, jinde je šikanovali (PESCHKA, 2013).

3.3.5 Druhá světová válka, 1941–1945

Celá řada obyvatel, která se hlásila k české národnosti, prožila válku v Sudetech. Byli sice podstatně chápáni jako občané druhé kategorie, ale jejich každodenní život se změnil jen v některých směrech (např. likvidace českého školství), navíc jako státně nespolehliví nemuseli muži rukovat na vojnu (na rozdíl od sudetských Němců). Jak uvádějí respondenti německé národnosti, neměli během války s Čechy-starousedlíky většinou žádný zvláštní problém, brali je jako samozřejmou součást svého žitého prostoru. Nicméně to neznamena, že život sudetských Čechů byl nějak idylický. Řada sudetských Němců byla velmi fanatická a mnozí z nich si přáli rychlý konec existence české menšiny v Sudetech. Nejzásadnější problémy byly ale s nově příchozími říšskými Němci, kteří chápali české obyvatelstvo jako naprosto cizí rasově méněcenný element, s nímž bude třeba se jednou pro vždy rozejít, ne-li jej přímo fyzicky zlikvidovat (OTČENÁŠEK, 2006).

Počet starousedlého německého obyvatelstva v pohraničních oblastech po dobu války neustále klesal. Nad příchodem několika desítek tisíc říšských Němců a jejich rodinných příslušníků, kteří většinou nastupovali na úřednická místa, značně převažoval odchod sudetských Němců do jiných částí Říše či do protektorátu. Největší ztrátu obyvatelstva však představovalo narukování zhruba půl milionu mužů. Z nich podle pozdějších odhadů asi 175 000 až 197 000 osob padlo, přičemž přibližně 166 000 až 178 000 pocházelo přímo z pohraničních oblastí (ARBURG, STANĚK, 2010).

3.3.6 Odsun německého obyvatelstva, 1945-1946

Přesvědčení mnoha Čechů, že poválečné zabíjení a kolektivní vyhnání (tzv. odsun) Němců bylo spravedlivou odplatou za okupaci, válku a za veškeré zlo nacismu, je falešnou výmluvou, neboť vědomě nepostihovalo ty, kteří se dopouštěli skutečných zločinů, nýbrž vesměs jen lidi nevinné: kojence, děti, ženy a starce (BRŮGEL, 2008). Ve městech a vesnicích po celém českém a moravském pohraničí Češi vyháněli Němce z jejich domovů, některé posílali do táborů nucených prací, jiné přes znovu ustavenou hranici do okupovaného Německa (GLASSHEIM, 2019). Nejednalo se však o úplné vystěhování Němců. Z odsunu byly vyjmuty osoby z národnostně smíšených manželství, horníci a potřební odborníci se členy rodin. Počítalo se s tím, že přibližně 10 % Němců zůstane v republice (VUTKOVÁ, 2012). Tito Němci nejen že mohli, ale v praxi dokonce museli setrval v místě svého bydliště – ač by někteří z nich, vzhledem k tomu, že jejich přátelé a většina příbuzných byli odsunuti, byli raději vysídleni také (SPURNÝ, 2011).

Nejhorší násilnosti na Němcích se odehrály od poloviny května do konce července 1945 (GLASSHEIM, 2019). Němcům byla uzmuta občanská práva a majetek. Byli nuceni opustit svou vlast pouze s 25 povolenými kilogramy věcí na osobu a to pěšky, následně v dobytčích vagónech. Muži, pokud nepadli ve válce, se tou dobou nacházeli v zajetí a v lazarech. Se svými vyhnanými rodinami ztratili veškeré spojení.

Zbavení Němců občanských práv tu bylo tím úplně nejhorším. Jejich odchod doprovázeli beztrestné sadistické řádění, od ponižování přes mučení až po svévolné popravy, místy i veřejně na ulicích (PESCHKA, 2013). Využíval se Hitlerův arzenál

metod na označení a izolaci Židů, a tak se po Němcích běžně požadovalo, aby nosili na rukávech bílé pásky, na nichž bylo vytištěné velké N, což znamenalo Němec (GLASSHEIM, 2019). Mezi opatření, která Němce doprovázela, byla např: zbavení volebního práva, vyloučení z výkonu veřejných služeb, omezení možnosti uzavírání smíšených manželství, převod peněžních vkladů na vázané účty, s kterými nebylo možné disponovat. Byli jim určeny hodiny pro nákup v obchodech (nejčastěji po 20. nebo 21. hodině) a byla pro ně vyhlášena všeobecná pracovní povinnost – pro muže ve věku od 14 do 60 a pro ženy od 14 do 55 let. Nesměli používat veřejné dopravní prostředky (s výjimkou dojíždějících do práce), bylo jim zakázáno navštěvovat kina, divadla, restaurace, veřejné lázně a kulturní podniky. Bez zvláštního povolení nesměli vlastnit rozhlasový přijímač, používat telefon nebo telegraf, omezen byl i poštovní styk, jejich korespondence byla cenzurována. Odevzdat museli jízdní kola a oprávnění k řízení motorových vozidel. Rozpuštěny byly všechny německé spolky, zastaveno vyučování v německém jazyce, v řadě míst se dokonce nesměly vykonávat německé bohoslužby (ČAPKA, SLEZÁK, VACULÍK, 2005).

V srpnu 1945 vyhánění poněkud zpomalilo z důvodu mezinárodních sankcí, které byly na Československo uvaleny po Postupimské dohodě za formální „přesun německého obyvatelstva“ (GLASSHEIM,2019).

Do konce září nebo začátku října roku 1945 bylo z českých zemí vysídleno něco přes 750 000 Němců, z toho přibližně 80 % do sovětského okupačního pásma v Německu (STANĚK, ARBURG, 2005). Na 30 000 z nich zemřelo během nucených pochodů, v koncentračních táborech, při hromadných popravách a masakrech.

Do konce roku 1945 čeští vojáci, bezpečnostní složky a místní milice vyhnali do okupovaného Německa a Rakouska přes 800 000 sudetských Němců. Na 30 000 Němců zemřelo během nucených pochodů, v koncentračních táborech, při hromadných popravách a masakrech.

„Organizovaný odsun“ začal v lednu 1946 a do konce roku byly do americké a sovětské okupační zóny vyhnány přes dva miliony Němců. Vlaky plné sudetských Němců (čtyřicet vagonů, v každém třicet pasažérů) denně opouštěly Československo a mířily do Americké zóny v okupovaném Německu. Odsun roku 1946 měl sice zcela jiný charakter než často násilím poznamenané vystěhování roku předchozího,

ale i tento odsun měl kořeny v podobném očištném přístupu a měl také obdobné konečné důsledky. Němci přišli o své domovy a většinu majetku, museli proti své vůli opustit Československo a stali se uprchlíky ve válkou postiženém a ořezaném Německu, které trpělo bytovým i potravinovým nedostatkem (GLASSHEIM, 2019).

3.3.7 Opětovné osídlení pohraničí

Květnovým povstáním roku 1945 vystává problém osídlení pohraničí novými obyvateli – československými státními příslušníky české, případně slovenské národnosti. Jednalo se zejména o nové příchozí z vnitrozemí, ale částečně i ze zahraničí. Šlo o osídlení nejen bývalé tzv. Sudetské země (župy), ale i končin Šumavy, o Českokrumlovsko, Jindřichohradecko a o jižní Moravu (ZICH a kol., 1996). Celostátní deníky a vládní úřady naléhaly, aby se Češi přestěhovali do pohraničí a ovládli zkonfiskovaný německý majetek. S příslibem snadného finančního zisku, levného bydlení a nového života v měsících následujících po skončení války tam začaly migrovat statisíce Čechů (GLASSHEIM, 2019).

V některých oblastech pohraničí docházelo ke komplikovanému vývoji. Noví osídlenci začali být záhy vystěhováni jinam (většinou zase v pohraničí), protože jim přidělená nemovitost s příslušenstvím se začala nacházet ve vojenském prostoru (tzv. vojenské újezdy). Týkalo se to hned v roce 1946 značné části okresu Moravský Beroun a menších dílů okresů Olomouc, Hranice na Moravě apod. Jinde tento proces probíhal až koncem 40. a počátkem 50 let – rozsáhlé území při západoněmecké a rakouské státní hranici (ZICH a kol., 1996).

4. Metodika

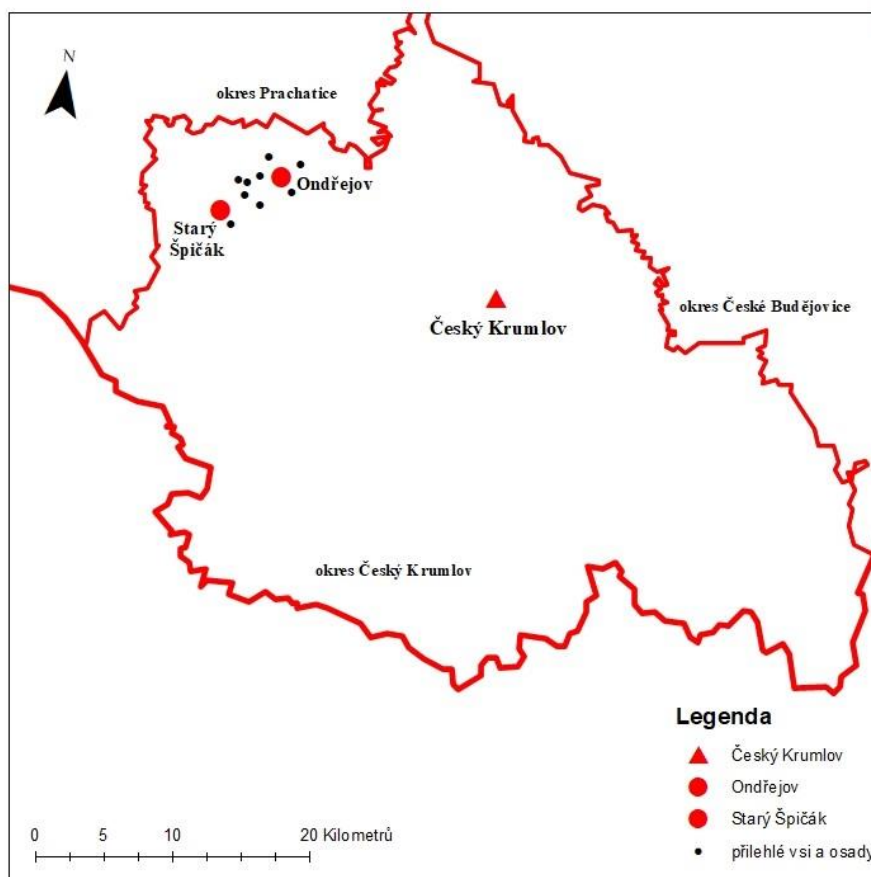
4.1 Materiál

4.1.1 Výběr lokality

K praktické části diplomové práce byly vybrány dnes již zaniklé obce Ondřejov a Starý Špičák včetně přilehlých vesnic a osad – Chlumany, Nová Víška, Strouhy, Vitěšovičtí Uhlíři, Nový Špičák, Květná, Zlatá, Račín a Zadní Bor. Důvod zániku u všech řešených obcí a osad je stejný – odsun obyvatel německé národnosti po druhé světové válce a následné zřízení Vojenského újezdu Boletice. Všechny zájmové lokality se nachází v okrese Český Krumlov, v CHKO Šumava.

4.1.2 Popis vybraných lokalit

Vybrané zájmové lokality se nacházejí v okrese Český Krumlov vzdálené přibližně 30 kilometrů od tohoto bývalého okresního města. Podrobný průzkum, vývoj obcí a jejich současný stav je detailně popsán v kapitole 5. – Výsledky a diskuse.

Mapa č. 1: Řešené obce s přilehlými vesnicemi a osadami (zdroj: vlastní)

4.2 Metody

4.2.1 Sběr dat

Pro vypracování této diplomové práce byl sběr dat klíčovou činností. Důležitou složkou bylo vypracování seznamu majitelů domů v řešených obcích pro zjištění počtu obyvatel. Tato sekce byla provedena za pomoci obecních kronik vybraných obcí dostupné na webových stránkách Státního oblastního archivu v Třeboni, a dále z dostupné literatury zabývající se tímto územím. Současně s tím byla provedena analýza národností obyvatel, která jasně ukázala, že řešené území spadalo z převážné části pod německy mluvící národnosti.

Dále byly informace čerpány z internetových článků, které společně s odbornou literaturou tvořily kostru pro zpracování literárního přehledu diplomové práce.

Historické mapy byly vypracovány na základě leteckých snímků území z let 1946 a 1947, dostupné na internetových stránkách Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního. Tyto snímky byly zdigitalizovány a následně porovnány se současným stavem, zpracovaným na podkladě současné ortofotomapy, kterou též poskytuje online Český úřad zeměměřičský a katastrální.

4.2.2 Vlastní průzkum terénu

K vlastnímu průzkumu terénu došlo ve všech jedenácti vybraných obcích. Hlavním řešeným prvkem byl stav dochovaných domů a jejich poničení armádou. V některých obcích se žádné domy nedochovaly, proto byly zmapovány alespoň důkazy o tom, že se na tomto území vesnice nacházely. Důraz nebyl kladen pouze na obytné domy, ale i na církevní památky, které se zde nacházely. Dalším řešeným prvkem byla cestní síť, která u některých obcí byla bohatá a dodnes se dochovaly pouze její hlavní části.

U některých obcí se podařilo zjistit i velikosti pozemků, které náleželi k domu či stavení, proto u nich, mimo uvedené, byl řešen i způsob hospodaření (zda zemědělské či lesní) a který způsob zde převládal.

4.2.3 Zpracování a vyhodnocení dat

Zpracovaná a vyhodnocená data se skládala z více segmentů. V první části byly sepsány tabulky zahrnující informace o domech, jako je jejich vlastník, počet lidí v domě, popř. pozemky k nim náležející.

Dalším prvkem jsou mapy, které byly vytvořeny pomocí programu ArcGIS. Pro celé řešené území byla vypracována přehledná mapa s lokalizací zájmových obcí. Dále byly vyhotoveny mapy pro dvě hlavní obce, kde byly zlokalizovány osady k nim náležející a následně pro každou samostatnou obec či osadu byly vytvořeny dvě mapy, jedna zobrazující stav po druhé světové válce (zdigitalizované letecké snímky) a druhá současnost.

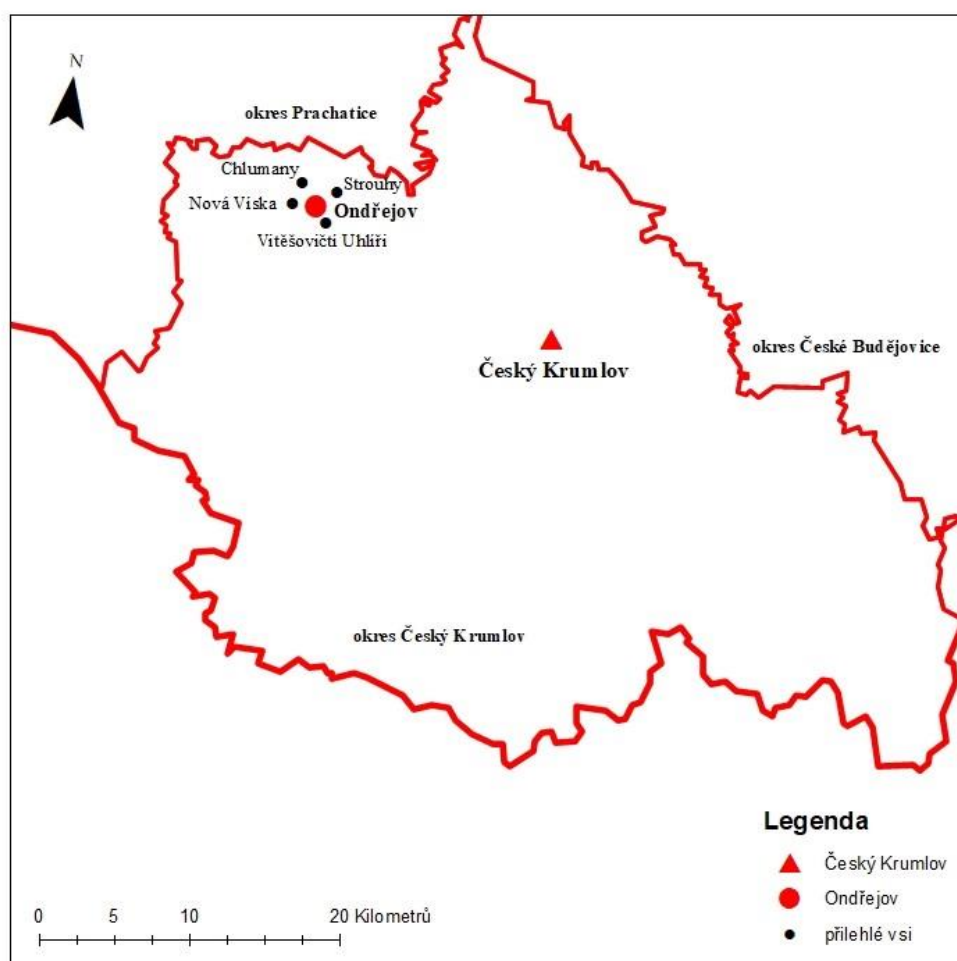
Důležitým zdrojem dat byly i fotografie. Ty byly pořízeny při vlastním průzkumu území obcí, následně upraveny a použity v praktické části, pro posouzení skutečného stavu.

5. Výsledky a diskuse

Historické osídlení řešeného území vznikalo postupně již od raného středověku. Území v nižších polohách byla osidlována od 13. století, sídla ve vyšších polohách, kterými se diplomová práce zabývá, poněkud později (ANONYMUS (c), 2006).

5.1 Ondřejov

K farnosti Ondřejov náležejí osady, Chlumany (Chumau), Strouhy (Graben), Nová Víska (Neudörf), Vitěšovičtí Uhlíři (Kriebaumkollern) a z obce Starý Špičák (Altspitzenberg) osady Zadní Bor (Hinterhaid), Zlatá (Goldberg), Květná (Blumenau) a část osady Račín (Ratschin). Zbylá část Račina a osad Starý a Nový Špičák patřily k farnosti Jablonec (Ogfolderhaid) (PODHOLA, 2016).

Mapa č. 2: Ondřejov a přilehlé vsi (zdroj: vlastní)

Silniční propojení těchto vesnic a osad nebylo nijak zvlášť dobré, zejména pak i jednotlivé chalupy a selské dvorce sotva tvořily spolu nějaký uzavřený celek. Pouze část osady Zlatá byla zbudována sevřeněji při cestě, všechna ostatní stavení ležela roztroušena v krajině (ANONYMUS (b), 2018).

5.1.1 Obec Ondřejov (Andreasberg)

Kraj: Jihočeský

Okres: Český Krumlov

Katastrální území: Ondřejov u Českého Krumlova

Fara: Ondřejov

Panství: Český Krumlov

5.1.1.1 Popis území a vývoj obce

Farní obec Ondřejov se nacházela 27 km od města Český Krumlov, mezi vrcholy Lysé a Chlumu. Místní kostel stál v nadmořské výšce 1 004 metrů (NOVOTNÝ, 2012).

Tato vysoko položená ves se uvádí od roku 1518, kdy patřila ke krumlovskému panství Rožmberků. Za pánů z Eggenbergu se tu usazovali dřevorubci a rolníci ze Štýrska, kteří nahradili původní – asi slovenský živel – který vyhynul válkou či epidemiemi.

Obrázek č. 3: Ondřejov na staré pohlednici, foto Josef Seidl (zdroj: kohoutikriz.org)

Po zrušení poddanství se stal Ondřejov samostatnou obcí, kde fungovala trojtřídní škola (i pro vsi Chlumany, Nová Víska, Strouhy a Vitěšovičtí Uhlíři), hostince Jungwirth, Honetschläger a v roce 1904 přibyla i poštovna (v letech 1941 – 45 regulární pošta a poté do dubna 1947 znovu poštovna) (PODHOLA, 2016).

5.1.1.2 Obyvatelé Ondřejova

Německý ráz si udržel Ondřejov až do odsunu a při sčítání z roku 1910 evidoval se samotou Chumfriedl na 203 Němců a 6 Čechů ve 40 domech (PODHOLA, 2017), v roce 1921 184 Němců a 4 Čechy v 41 domech (SOA TŘEBOŇ – digi.ceskearchivy.cz) a při sčítání z roku 1930 společně s přilehlými osadami 918 německých obyvatel ve 186 číslech popisných (MÁŠA, 1948).

Dům č.	Příjmení majitele domu	Počet obyvatel domu
1	Jungbauer	9
2	Rauscher	8
3	Schwarzenberg'sches Patronosant – kostel	1
4	Schwarzenberg'sches Patronosant – fara	4
5	Schwarzenberg – špitál	13
6	Schulgemeinde Andreasberg – škola	7
7	Tahedl	6
8	Hammerschmied	0
9	Hammerschmied	7
10	Hammerschmied	2
11	Sigmund	0
12	Sigmund	6
13	Jungbauer	8
14	Christl	3
15	Christl	4
16	Spitzenberger	3
17	Wick	5
18	Streinz	4

19	Streinz	0
20	Mischko	5
21	Schwarzeneberg – dům myslivce	3
22	Mugrauer	3
23	Sruber	4
24	Weiß	3
25	Toß	7
26	Schmid	6
27	Gutheil	5
28	Michetschläger	4
29	Jungbauer	5
30	Andraschko	3
31	Sruber	7
32	Sroßer	6
33	Haidinger	3
34	Christl	2
35	Irro	3
36	Sruber	6
37	Tanzer	6
38	Loschko	2
39	Werner	5
40	Jungbauer	4
41	Krieg	3

Tabulka č. 3: Seznam majitelů domů Ondřejova a počet jejich obyvatel z roku 1921 (zdroj: SOA TŘEBOŇ – digi.ceskearchivy.cz)

Ve všech uvedených domech žilo německé obyvatelstvo až na dům č. 4 (fara), kde žili 4 Češi. V tomto domě se nacházeli tři bytové jednotky, psané na jména Eybl Jan, Hamr Marie a Hamr Václav. Eybl Jan byl místní římskokatolický duchovní a správce fary, pocházející z Mahouše v okrese Prachatice. Spolu s ním žila v domě rodina Hamrova, která se o faru starala.

Jan Evangelista Eybl

Jan Evangelista Eybl žil v Ondřejově od července roku 1920, ale dlouho zde nepobyl, už tři roky poté působil jako administrátor v Rudolfově u Českých Budějovic a rok na to v sousední Dobré Vodě. Do výslužby odešel v roce 1939, díky čemuž se odstěhoval do Berouna a zde se zapojil do protinacistického odboje, důsledkem čehož byl 28. srpna 1942 zatčen gestapem a následně vězněn na Kladně, poté v Terezíně. Po druhé světové válce spravoval farnost ve Velké Čermné, ale brzy se vrátil zpátky do Berouna (ANONYMUS (d), 2018).

S mírně pozměněným příjmením se Jan Evangelista Eybl stal hrubou předlohou pro postavu vrchního polního kuráta Ibla v knize Jaroslava Haška *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války* (PEJČOCH, 2015). V tisku publikoval hned několik rozhovorů, kde charakterizoval Haškovy románové postavy kněží jako fikci. Jan Evangelista Eybl zemřel roku 1968 v Hrusicích, kde se teoreticky mohl setkat s Josefem Ladou, autorem ilustrací Haškova románu (ANONYMUS (d), 2018).

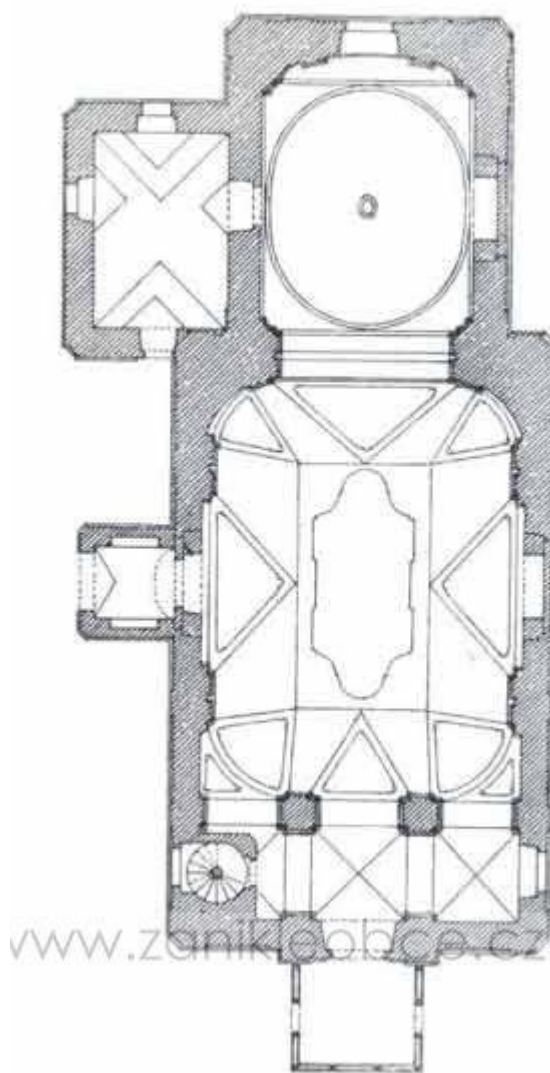

Obrázek č. 4: Jan Evangelista Eybl (zdroj: kohoutikriz.org)

5.1.1.3 Kostel Navštívení Panny Marie

Dominantou rozptýlené vsi byl kostel Navštívení Panny Marie. Založil jej Adam František kníže ze Schwarzenbergu a dne 27. července 1728 v přítomnosti choti kněžny Eleonory Amálie k němu položil základní kámen se zlatou medailí (NOVOTNÝ, 2012). Současně s aktem byla zřízena i farnost a škola, rok poté špitál pro panské vysloužilce (PODHOLA, 2017).

Kostel byl postaven jako barokní stavba ve dvou částech podle více plánů. První část z doby kolem roku 1725 byla dle plánů F. Fortina, druhá z let 1728-29 podle plánů A. E. Martinelliho. Kostel byl orientovaný, jednolodní, obdélníkový, loď byla sklenuta klášterní dřevěnou klenbou. Na západní straně kostela stála věž.

Obrázek č. 5: Půdorys ondřejovského kostela Navštívení Panny Marie
(zdroj: zanikleobce.cz)

Presbytář byl pravoúhle uzavřen, odsazen a sklenut kupolí. Na jeho severní straně stála obdélníková sakristie. Zařízení bylo vesměs soudobé s dobou stavby. Na hlavním oltáři byly obrazy Navštívení Panny Marie, sv. Ondřeje a sv. Jana Nepomuckého od Daniela Grana de la Torre z let 1729-30 (později nahrazeny kopiemi z 19. století). Tyto obrazy jsou nyní uchovány ve vyšebrodském klášteře – viz příloha č. 1. Varhany od B. Semráda pocházely z roku 1753 (WIRTH, BARTUŠEK, 1953).

Obrázek č. 6: Vnitřek zničeného kostela (zdroj: kohoutikriz.org)

V roce 1947 byl vysídlený Ondřejov začleněn do VVP Boletice, a proto zůstal bez lidí. Důsledkem toho se připravuje demontáž kostela s tím, že mobiliář se převezde do Zlaté Koruny a že sošku Pražského Milostného Jezulátka již převzal Děkanský úřad Horní Planá. Jednou z posledních potvrzených informací je, že na počátku roku 1948 neznámý vandal zničil zdejší varhany, o které předtím projevil zájem městský národní výbor v Milevsku. Po příchodu armády již zprávy z Ondřejova chybí a až hlášení z roku 1956 uvádí zničení kostelní krytiny povětrnostními podmínkami. V roce 1958 ještě žádala Státní památková správa Ministerstvo národní obrany, aby byl kostel zachován a opraven. V odpovědi z téhož roku (poslední doklad o jeho existenci) stálo: „Kostel bude stržen, okolní hřbitovní zeď je možno nechat dožít a zůstat stát může i hřbitovní kříž“. Zřejmě krátce po sdělení svatyně padla a snad proběhla i demolice domů (PODHOLA, 2017).

Ondřejovský kostel nalezl v Jižních Čechách početné napodobení, jako např. Dobrá Voda u Horní Plané a kostelík u křížové cesty na vrchu Randlesberg u Hořic na Šumavě (NOVOTNÝ, 2012).

5.1.1.4 Vlastní průzkum obce

Obec Ondřejov je dnes už zaniklá obec, z jejíž zbytků jsou dnes prostory pro armádní cvičení. Z území, kde stál kostel, je dnes patrná pouze opravená hřbitovní zeď, která lemuje území bývalého hřbitova. V těchto prostorách je dochovaný pouze dřevěný kříž, ukazující nadmořskou výšku místa, a jeden kamenný náhrobek.

Obrázek č. 7: Dřevěný kříž na zídce ondřejovského hřbitova (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 8: Kamenný náhrobek v prostorách ondřejovského hřbitova (zdroj: vlastní)

V místech bývalé obce se nachází ruiny domů, které však nejsou čistě původní. Armáda si je pro své účely upravila moderními stavebními materiály. Během průzkumu obce zde byly nalezeny zrezivělé kusy kuchyňského nádobí, avšak je otázka, zdali jsou to pozůstatky po obyvatelích obce nebo po vojácích. Mezi rozpadlými domy se nachází i nově vystavěné budovy pro vojenské účely.

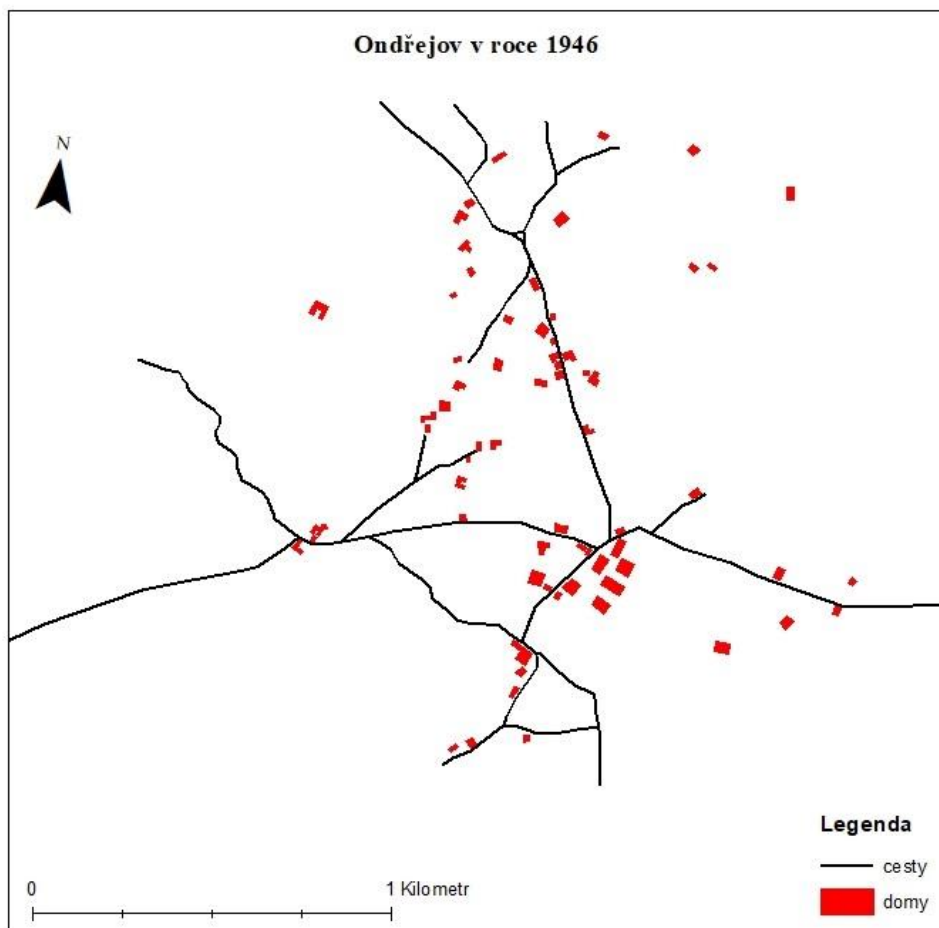

Obrázek č. 9: Ruiny ondřejovských domů (zdroj: vlastní)

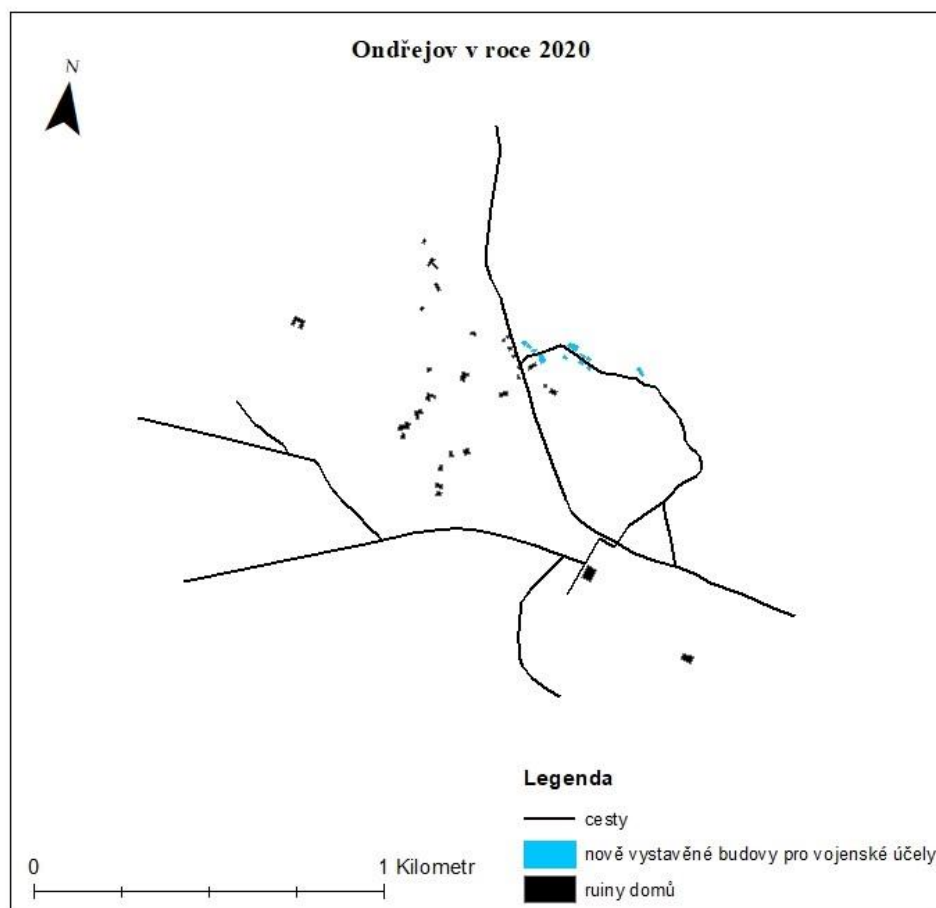

Obrázek č. 10: Zrezivělé kusy kuchyňského nádobí (zdroj: vlastní)

Prostory bývalé obce Ondřejov jsou dnes hojně využívány pro vojenská cvičení. Z bývalé velmi bohaté cestní sítě zůstala pouze její hlavní kostra, zbytek malých cest sloužící k přístupu ke vzdálenějším domům zcela zanikl.

Mapa č. 3: Ondřejov v roce 1946 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 4: Ondřejov v roce 2020 (zdroj: vlastní)

5.1.2 Chlumany (Chumau)

Kraj: Jihočeský

Okres: Český Krumlov

Katastrální území: Ondřejov u Českého Krumlova

Fara: Ondřejov

Panství: Český Krumlov

Poloha: 2 km severozápadně od Ondřejova, v nadmořské výšce 1020 m

5.1.2.1 Popis území a vývoj obce

První zmínka o osadě Chlumany pochází z roku 1405 a její vznik souvisel s koloniálním umístěním kláštera Zlatá Koruna. Původní slovanskou vesnici zanechal mor či pohroma třicetileté války opuštěnou až do doby, kdy byla osídlena přistěhovalci z německých zemí. Rody, které tady zakotvily již za pánů z Eggenbergu či za knížat ze Schwarzenbergu, vydržely mnohdy až do poválečného odsunu.

Obrázek č. 11: Chlumany (zdroj: NOVOTNÝ, 2012)

5.1.2.2 Vývoj osídlení obce

Stav obyvatelstva se příliš neměnil, v roce 1910 odpovídal spolu se samotou Chumberger počtu 139 Němcům ve 30 domech (PODHOLA, 2016) a v roce 1921 počtu 155 obyvatel německé národnosti opět ve 30 domech – viz tabulka č. 4. (SOA Třeboň – digi.ceskearchivy.cz). Zničení Chluman mají na svědomí posádky z VVP Boletice (PODHOLA, 2016).

Dům č.	Příjmení majitele domu	Počet obyvatel domu
1	Wick	5
2	Schmid	3
3	Wick	0
4	Bauer	7
5	Wick	11
6	Sigmund	6
7	Jakschi	3
8	Jakschi	2
9	Jungbauer	4
10	Sigmund	12
11	Schmid	9
12	Schmid	6
13	Schmid	8
14	Rothbauer	4
15	Müller	11
16	Springer	3
17	Wick	3
18	Springer	9
19	Neubauer	2
20	Neubauer	2
21	Neubauer	0
22	Mathe	2
23	Sigmund	6
24	Rothbauer	11

25	Rothbauer	6
26	Schwarzenberg – dům pokladníka	3
27	Benesch	4
28	Wagner	7
29	Herbst	3
30	Weiß	3

Tabulka č. 4: Seznam majitelů domů Chlumany a počet jejich obyvatel z roku 1921 (zdroj: SOA TŘEBOŇ – digi.ceskearchivy.cz)

5.1.2.3 Vlastní průzkum obce

Obec Chlumany se nacházela v úzké návaznosti s obcí Ondřejov, až je zarážející, že se nejednalo o jednu obec. Její osud je taktéž stejný, jako u Ondřejova, pouze s výjimkou nově vystavěných budov, které se zde nenachází.

Při vlastním průzkumu obce jsem objevila několik zřícenin domů, z kterých zbyly pouze holé zdi, doplněné o pozůstatky úložných prostor obyvatel. Důkazy o hojném užívání těchto prostor armádou byly patrné téměř na každém kroku, nacházelo se zde velké množství vystřílených nábojů ze zbraní.

Obrázek č. 12: Ruiny chlumanských domů (zdroj: vlastní)

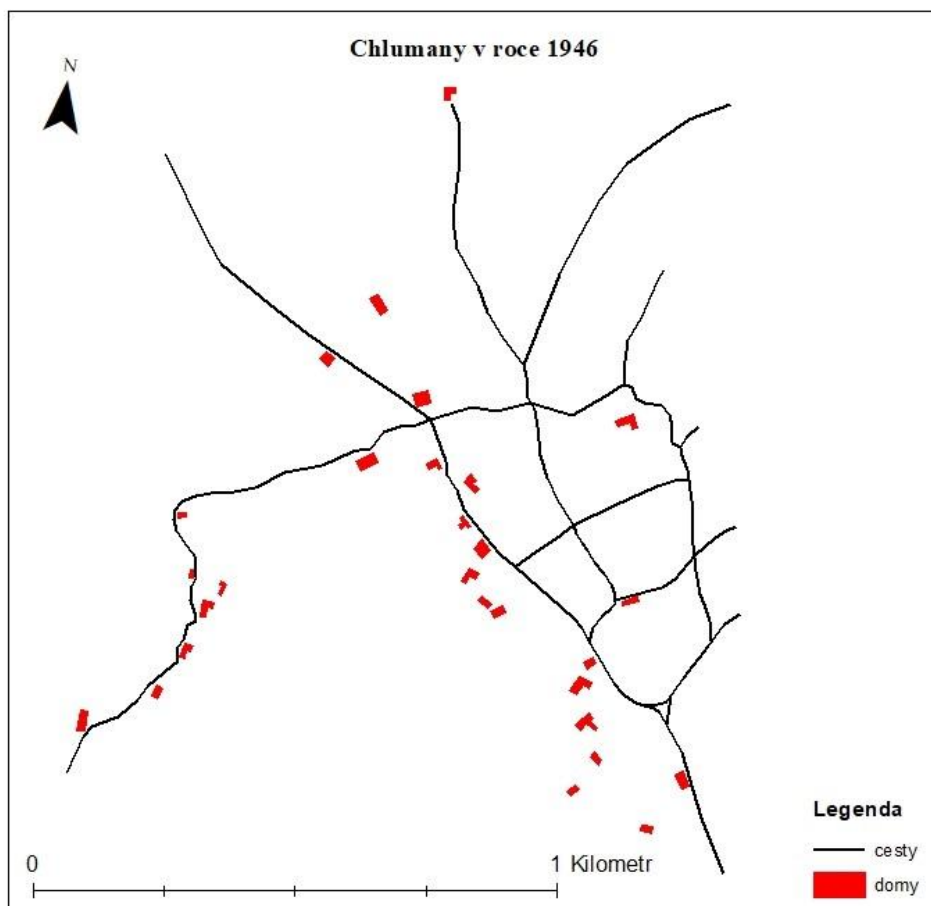

Obrázek č. 13: Úložné prostory (zdroj: vlastní)

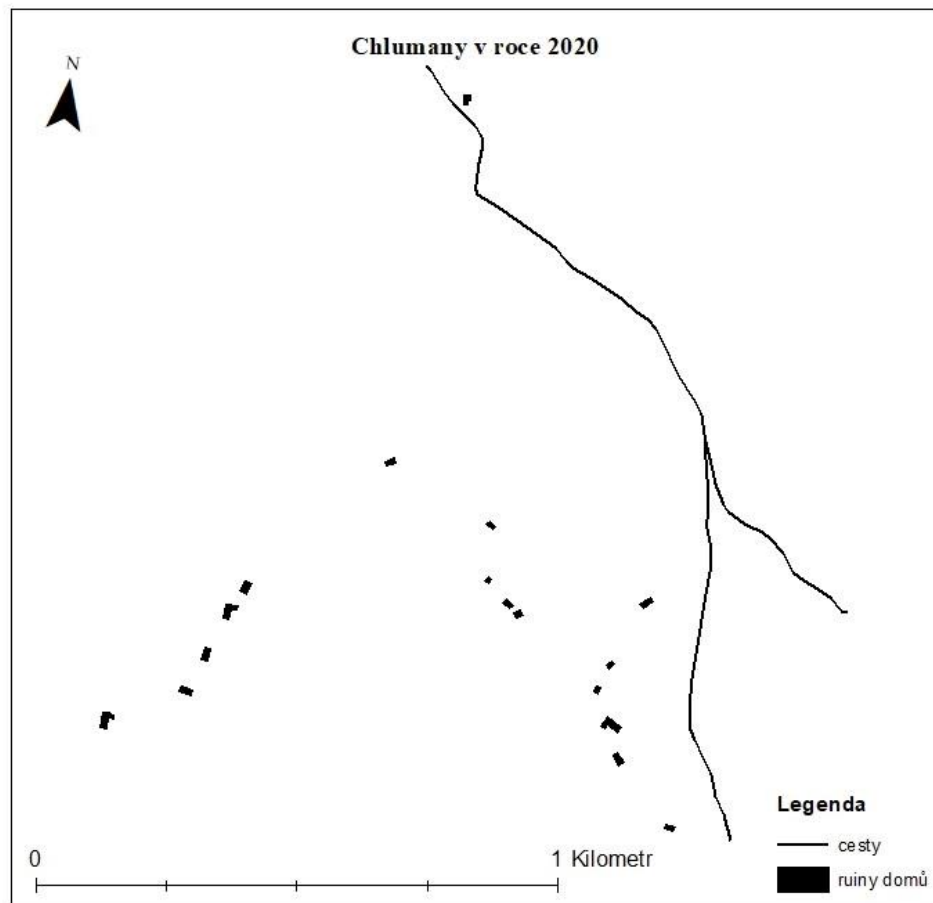

Obrázek č. 14: Náboj v polici (zdroj: vlastní)

Území, kde se obec Chlumany nacházela, je zasazeno do roviny. Jelikož se obec nacházela hned vedle obce Ondřejov, i ona je spolu s ní využívána armádou, jak už naznačují vystřílené náboje a úpravy ruin domů. Z celkem bohaté cestní sítě, která sloužila nejen k přístupu k domům, ale i hospodářským pozemkům, zůstala jen jedna hlavní, dnes jsou tedy ruiny domů zasazeny do prostorné louky.

Mapa č. 5: Chlumany v roce 1946 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 6: Chlumany v současnosti (zdroj: vlastní)

5.1.3 Nová Víska (Neudörfl)

Kraj: Jihočeský

Okres: Český Krumlov

Katastrální území: Ondřejov u Českého Krumlova

Fara: Ondřejov

Panství: Český Krumlov

Poloha: 1 km západně od Ondřejova, v nadmořské výšce 1015 m

5.1.3.1 Popis území a vývoj obce

První zmínka o osadě Neudörfl pochází z roku 1720, za eggenberského panování. Jak už místní název napovídá, sídlo zřejmě nemá větší stáří (PODHOLA, 2016). V matrice z roku 1728 je obec uvedena pod názvem Neydörffl, poté Neudörflern a Neudörfflen. V „Topografickém mapování království Českého“ v roce 1789 stojí Neudörflel. Český Nová Víska je uváděna od roku 1918 (NOVOTNÝ, 2012).

5.1.3.2 Vývoj osídlení obce

V roce 1910 tady a na samotě Linhard žilo na 279 osob v 58 číslech popisných (PODHOLA, 2016) a v roce 1921 281 obyvatel německé národnosti a 4 obyvatelé národnosti české v 55 domech – viz tabulka č. 5 (SOA TŘEBONĚ – digi.ceskearchivy.cz). Součástí katastru byl také Wickův mlýn (čp. 20), poháněný vodou z potoku Olšina. Až do odsunu tu mlel obilí Jordan Gruber a krom toho vyráběl i šindel. (PODHOLA, 2016).

Dům č.	Příjmení majitele domu	Počet obyvatel domu
1	Springer	4
2	Neubauer	7
3	Baier	3
4	Hafner	4

5	Hafner	0
6	Jungwirth	8
7	Andreaschko	8
8	Zimmermann	3
9	Miesauer	5
10	Toß	2
11	Toß	4
12	Sruber	2
13	Sruber	7
14	Mathe	4
15	Mathe	3
16	Wick	4
17	Wick	4
18	Hammerschmied	4
19	Hammerschmied	0
20	Sruber	3
21	Schwarzenberg – Holzhauerwohnungen	10
22	Spitzenberg	9
23	Dichtl	4
24	Pfeffer	15
25	Sigmund	4
26	Jungbauer	7
27	Jungbauer	3
28	Toß	4
29	Jungwirth	11
30	Andreaschko	7
31	Reidinger	4
32	Schwarzenberg – hájovna	3
33	Miesauer	2
34	Sigmund	3
35	Sigmund	4
36	Baier	10
37	Tausch	8
38	Payer	14

39	Kern	7
40	Taheidl	3
41	Czech	5
42	Hoch	3
43	Stürzl	4
44	Stürzl	5
45	Weiß	6
46	Machtl	4
47	Präuer	2
48	Tomani	5
49	Machtl	5
50	Bartosch	9
51	Matschi	8
52	Jungwirth	5
53	Herbst	7
54	Sruber	0
55	Kern	6

Tabulka č. 5: Seznam majitelů domů Nové Vísky a počet jejich obyvatel z roku 1921 (zdroj: SOA TŘEBONĚ – digi.ceskearchivy.cz)

5.1.3.3 Vlastní průzkum obce

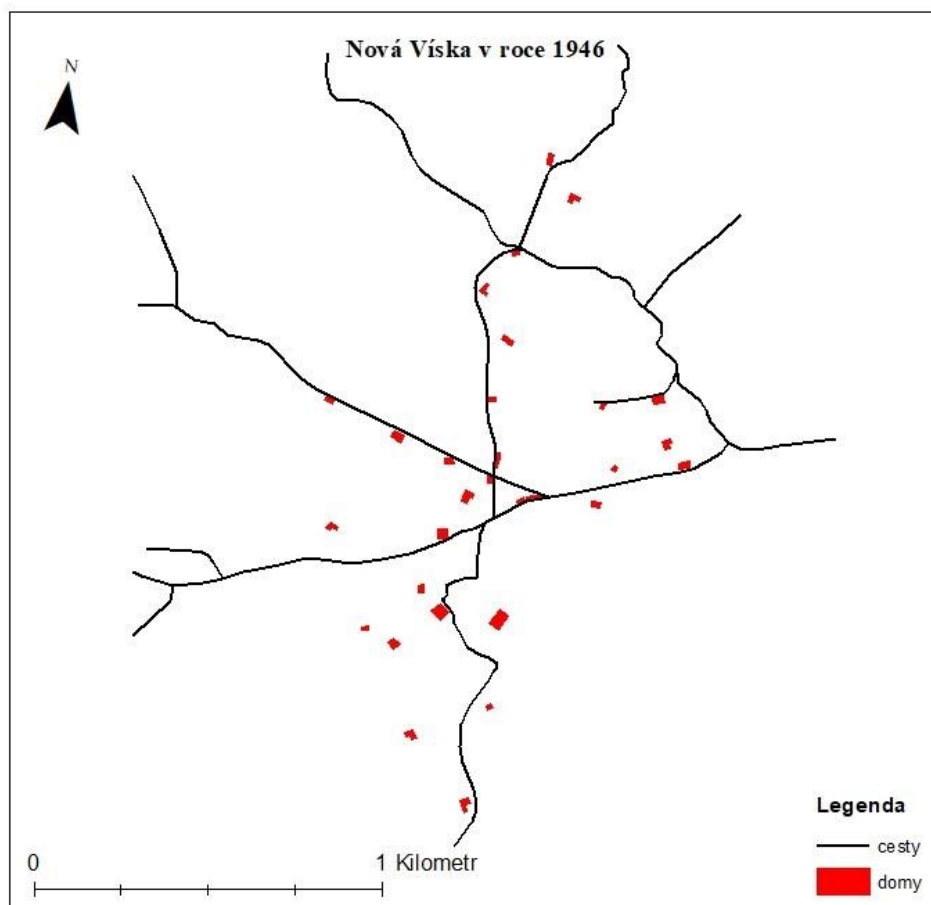
Obec Nová Víska patřila k největším z řešených. V roce 1921 se zde nacházelo 55 domů, ruiny z nich jsou v současné době patrné pouze u deseti. Jejich stav se neliší od ostatních řešených obcí, dochované jsou obvodové zdi, dřevěné okenní rámy a kamenné zárubně. Z bohaté cestní sítě zůstala pouze hlavní kostra, ostatní cesty, kterými se dostávalo ke vzdálenějším domům, zanikly.

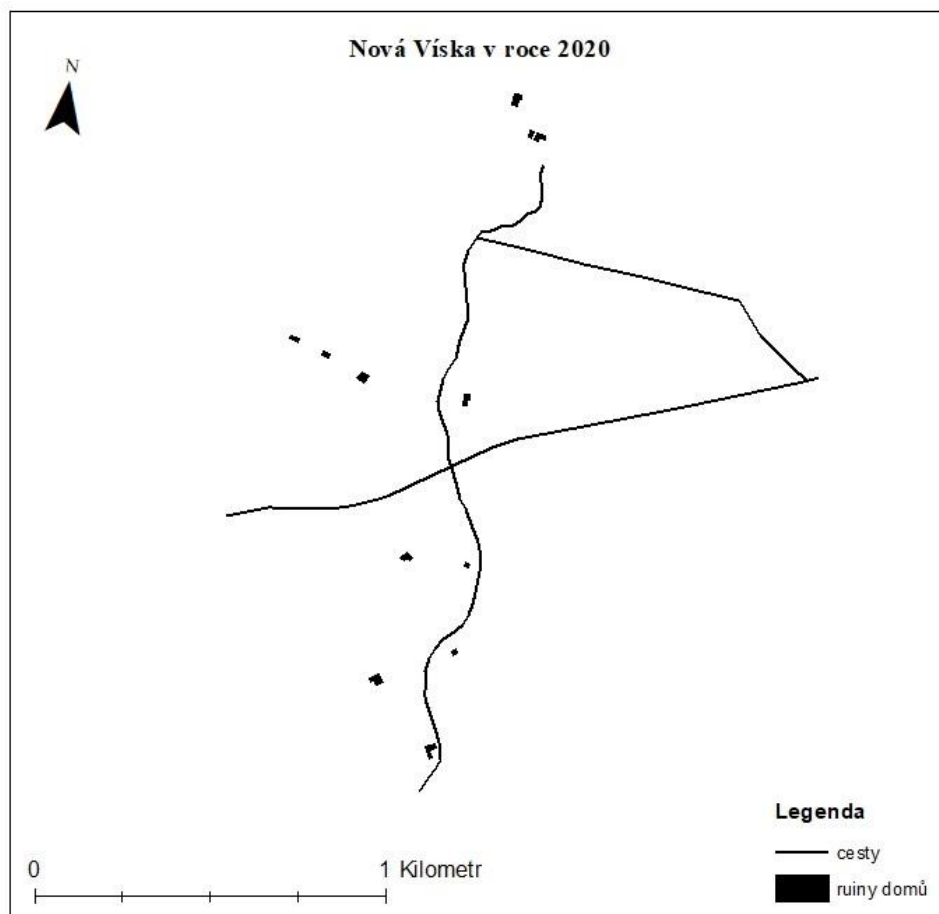
Obrázek č. 15: Ruiny domů v Nové Vísce (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 16: Detail dřevěného okenního rámu (zdroj: vlastní)

Mapa č. 7: Nová Víska v roce 1946 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 8: Nová Víska v roce 2020 (zdroj: vlastní)

5.1.4 Strouhy (Graben)

Kraj: Jihočeský

Okres: Český Krumlov

Katastrální území: Ondřejov u Českého Krumlova

Fara: Ondřejov

Panství: Český Krumlov

Poloha: 1 km severně od Ondřejova, v nadmořské výšce 920 m

5.1.4.1 Popis území a vývoj obce

Vesnice Strouhy vznikala v čase založení Ondřejova a ležela severně od Ondřejova mezi Velkým Plešným a Chlumem. V matrice z roku 1728 je vesnice uvedena pod názvem Gram a Gramb, v urbáři z roku 1740 Gram a z roku 1789 Graben (NOVOTNÝ, 2012).

5.1.4.2 Vývoj osídlení obce

Vesnice se stala domovem dřevařů i drobných zemědělců. V roce 1910 čítala se samotami Herrenhäusler a Zodljosl na 114 Němců ve 26 domech (PODHOLA, 2016). V roce 1921 se počet obyvatel snížil na 105 Němců, avšak počet čísel popisných zůstává stejný (SOA Třeboň – digi.ceskearchivy.cz).

Ve Strouhách stávala i svatyňka Herrenhauser Kapelle, kterou v letech 1930 – 31 postavili Jakob a Marie Weißovi z čp. 13. A i když Strouhy náležely k ondřejovské farnosti, kapličku zasvěcenou Panně Marii Ustavičné pomoci vysvětil ktišský farář a rodák z nedalekého Lomku P. Johann Weiß. Akt prý provedl jako vzpomínku na své kaplanské začátky právě v Ondřejově. Kaple zanikla s vysídlenou vsí činností VPP Boletice (PODHOLA, 2016).

Obrázek č. 17: Fotografie z roku 1937: Johann Weiß (uprostřed) u Herrenhauser Kapelle (zdroj: zanikleobce.cz)

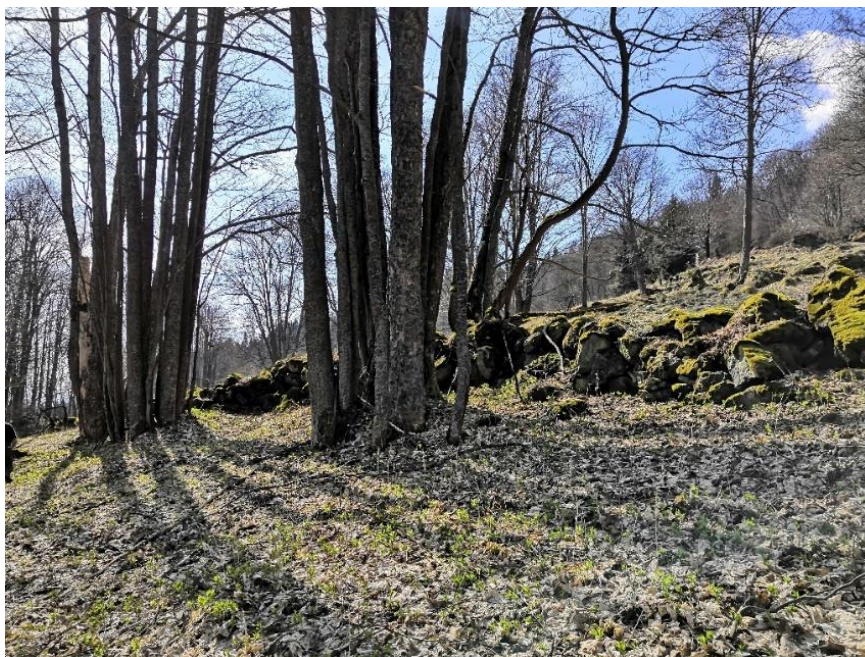
Dům č.	Příjmení majitele domu	Počet obyvatel domu
1	Koller	8
2	Feurer	5
3	Särtner	2
4	Schlagler	2
5	Weiß	0
6	Wick	6
7	Jungbauer	2
8	Bürger	4
9	Bürger	3
10	Haidlinger	3
11	Sigmund	8
12	Weis	3
13	Sigmund	3
14	Schlagler	7

15	Tosch	7
16	Baier	3
17	Toß	9
18	Toß	3
19	Machtl	7
20	Sporäugl	2
21	Sigmund	1
22	Machtl	3
23	Koller	0
24	Faschingbauer	6
25	Koller	2
26	Machtl	6

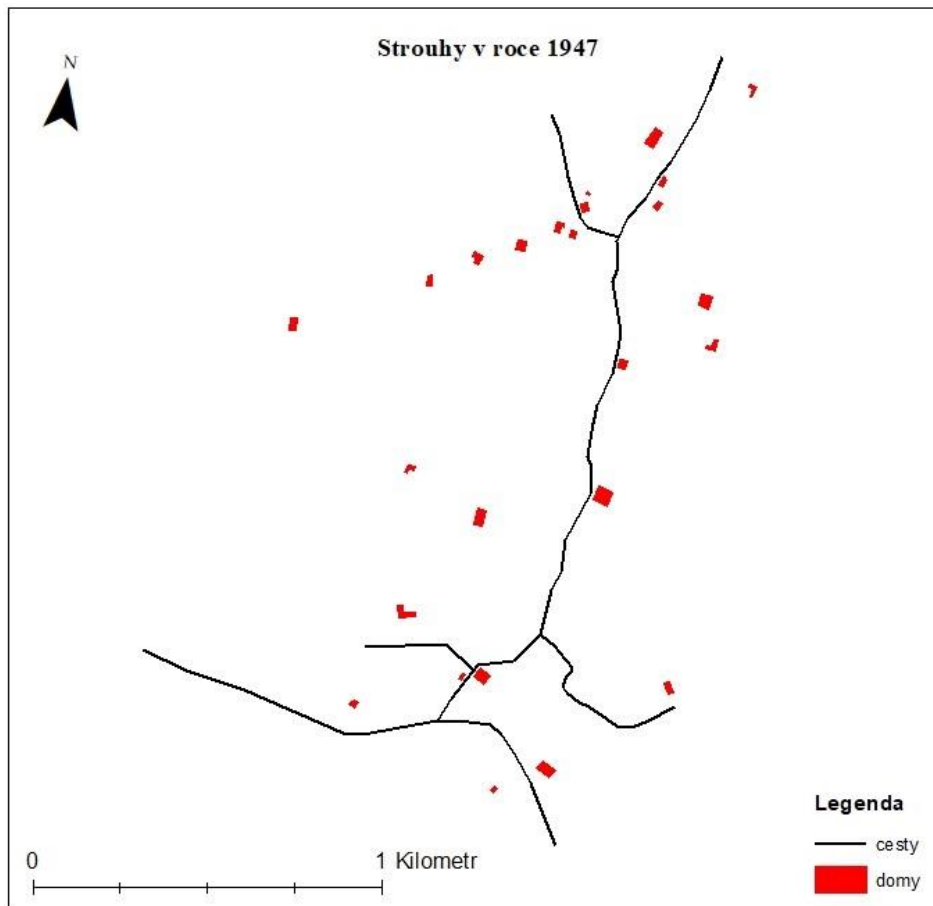
Tabulka č. 6: Seznam majitelů domů obce Strouhy a počet jejich obyvatel z roku 1921 (Zdroj: SOA TŘEBONĚ – digi.ceskearchivy.cz)

5.1.4.3 Vlastní průzkum obce

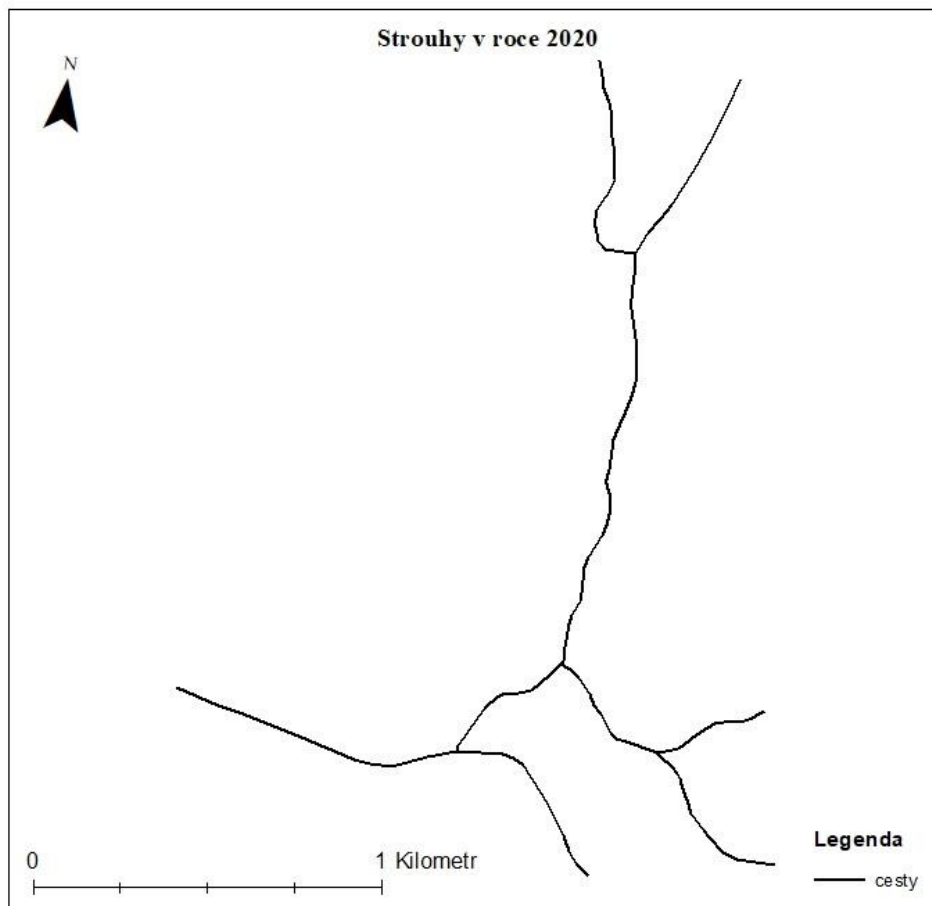
Už ze studování map bylo patrné, že se z obce Strouhy nedochovalo nic. Při průzkumu obce byla tato skutečnost potvrzena, jediným důkazem toho, že na tomto místě ležela obec, jsou kamenné zídky oddělující bývalé pozemky.

Obrázek č. 18: Kamenné zídky oddělující bývalé pozemky (zdroj: vlastní)

Mapa č. 9: Strouhy v roce 1947 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 10: Strouhy v roce 2020 (zdroj: vlastní)

5.1.5 Vitěšovičtí Uhlíři (Kriebaumkollern)

Kraj: Jihočeský

Okres: Český Krumlov

Katastrální území: Ondřejov u Českého Krumlova

Fara: Ondřejov

Panství: Český Krumlov

Poloha: 1 km jižně od Ondřejova, v nadmořské výšce 955 m

5.1.5.1 Popis území a vývoj obce

Původně rožmberské sídlo se připomíná od roku 1600 a je tedy pravděpodobné i jeho slovanské osídlení (paliči dřevěného uhlí) (PODHOLA, 2016). Při výstavbě ondřejovského kostela v roce 1728 byla vesnice poprvé uvedena Kriehebaumer-Kolern nebo Kriepaumer Kollern (NOVOTNÝ, 2012).

5.1.5.2 Vývoj osídlení obce

Až po třicetileté válce získávala ves německý ráz (vlna dřevorubců ze Štýrska) a v roce 1910 čítala se samotou Schiefer na 162 osob v 31 staveních (PODHOLA, 2016), a v roce 1921 na 143 čistě německých obyvatel v 31 domech – viz tabulka č. 7 (SOA Třeboň – digi.ceskearchivy.cz). K sídelnímu útvaru s rozestými hospodářskými usedlostmi patřila také panská myslivna a 2 mlýny. Zánik osady zapříčinil odsun a následné pohlcení VVP Boletice (PODHOLA, 2016).

Dům č.	Příjmení majitele domu	Počet obyvatel domu
1	Zodet	6
2	Machtl	6
3	Weiβ	6
4	Weiβ	1
5	Fischer	6
6	Schwarz	4

7	Schwarz	4
8	Weiß	4
9	Weiß	3
10	Waldmann	8
11	Höpfler	6
12	Herbst	2
13	Herbst	10
14	Herbst	6
15	Herbst	2
16	Rothbauer	2
17	Werner	5
18	Rothbauer	4
19	Rodlberger	6
20	Jungbauer	3
21	Tomani	3
22	Sruber	2
23	Höpfler	3
24	Wick	7
25	Zisch	3
26	Christl	4
27	Dichtl	7
28	Waldmann	5
29	Zisch	8
30	Tomani	4
31	Schwarzenberg – hájovna	3

Tabulka č. 7: Seznam majitelů domů obce Vitěšovičtí Uhlíři a počet jejich obyvatel z roku 1921 (zdroj: SOA TŘEBONĚ – digi.ceskearchivy.cz)

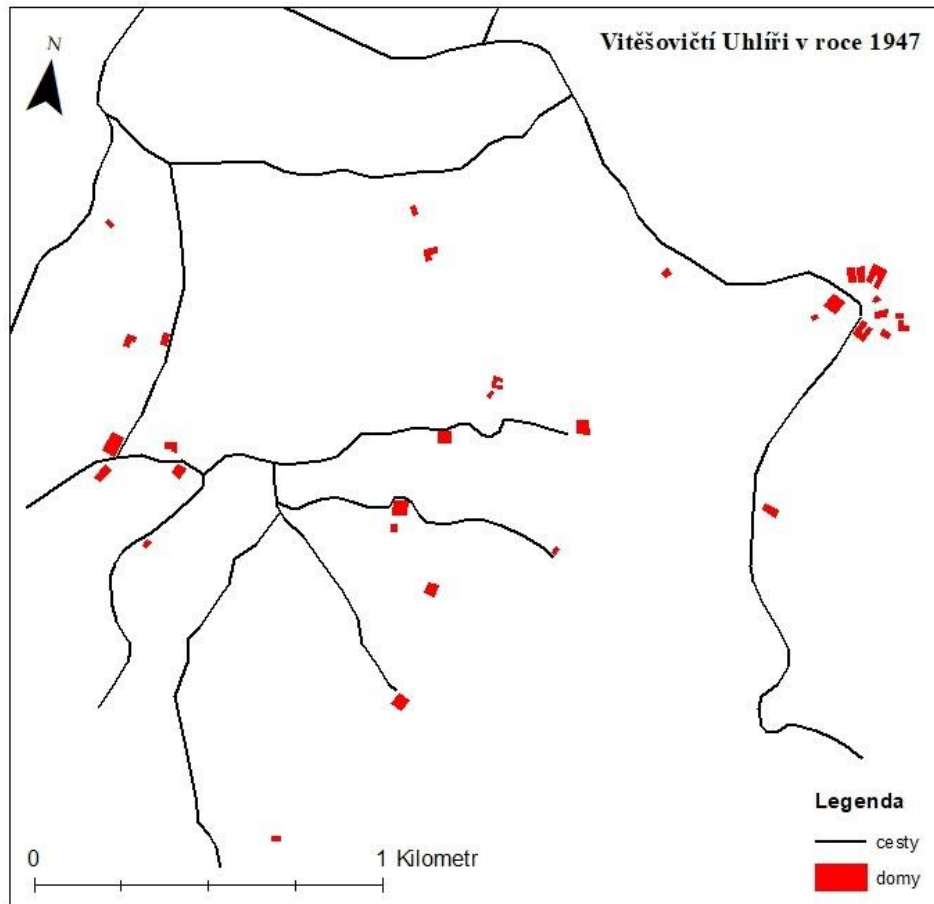
5.1.5.3 Vlastní průzkum obce

Najít místo, kde se zaniklá obec Vitěšovičtí Uhlíři nacházela, nebylo vůbec lehké. Na tomto území se totiž v současnosti nachází pouze les. Vydala jsem se tedy po stezce lemující protiproud potoka, s nadějí, že nějaké zbytky osídlení tu budou patrné. Už jen tato stezka byla lemovaná kamennými zídkami, které přítomnost člověka dokazují. Při zpracování map jsem v území zaznamenala čtyři ruiny domů, avšak jediným zůstatkem domu, který jsem našla, byl zbytek starého mlýna, který se zde nacházel. Zbyly z něj už jen pouhé holé zdi a jedny kamenné zárubně.

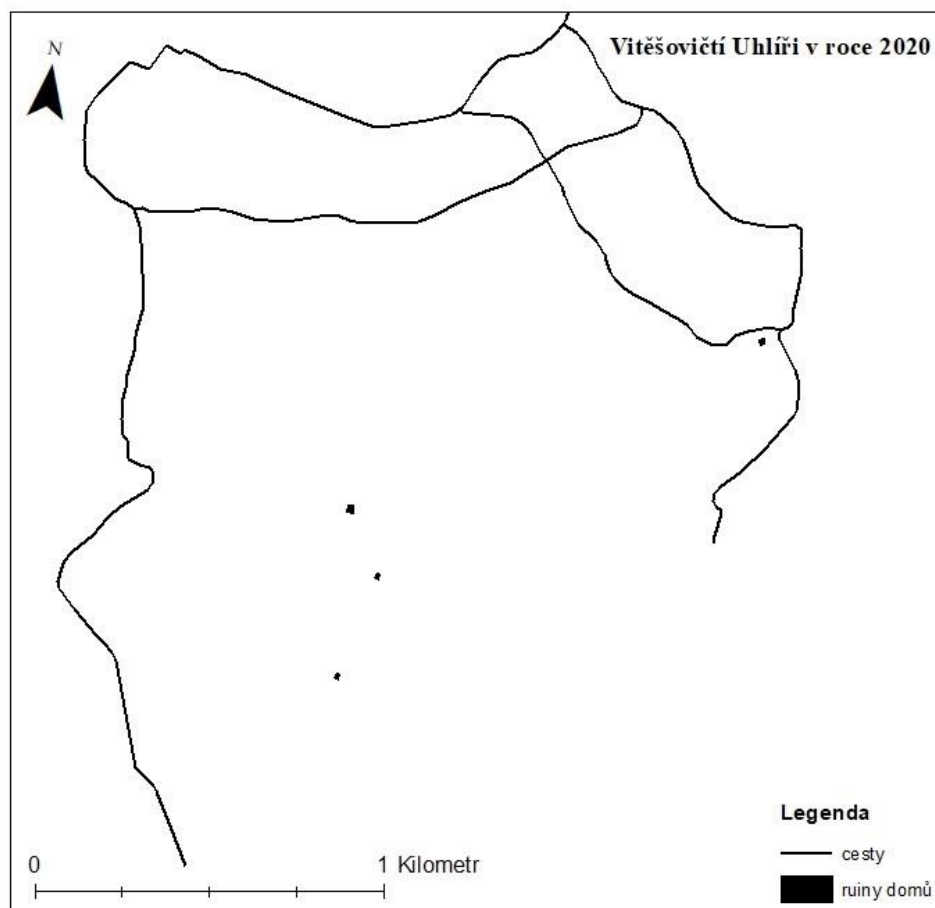

Obrázek č. 19: Kamenné zárubně v budově mlýna (zdroj: vlastní)

Tato osada bývala rozprostřená po širokém území. Už v době poválečné zde velkou část území pokrývaly lesy, dnes se zde nacházejí pouze ony. V době existence obce tu byla vyvinuta bohatá cestní síť, z které dnes je patrná pouze hlavní cesta, vedlejší cesty již nejsou v území znatelné.

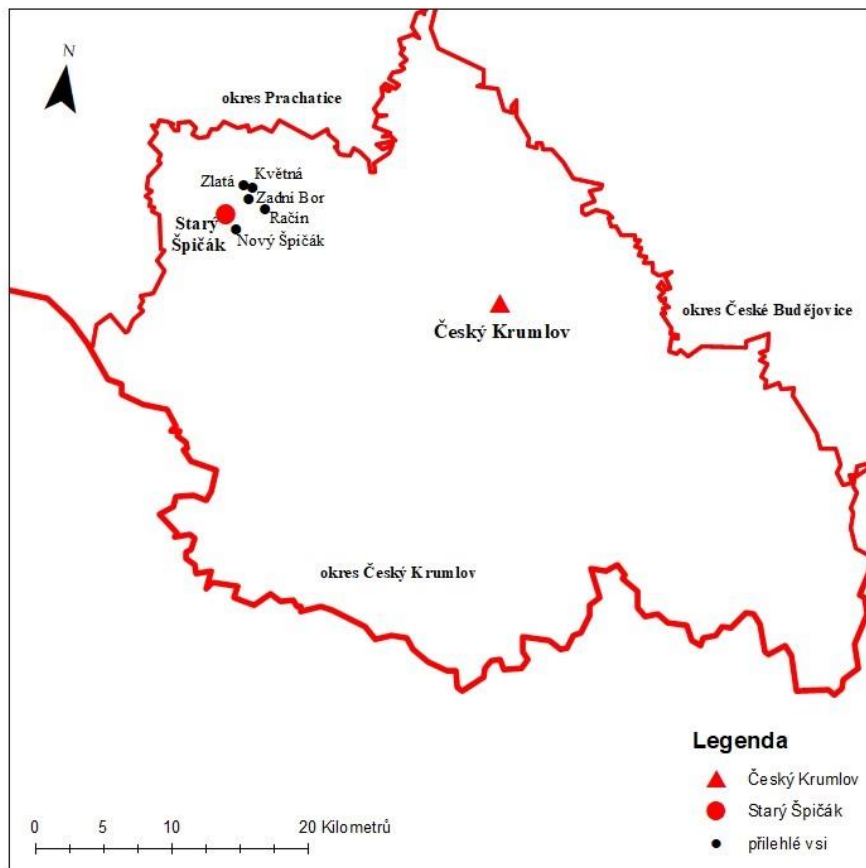
Mapa č. 11: Vitěšovičtí Uhlíři v roce 1947 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 12: Vitěšovičtí Uhlíři v roce 2020 (zdroj: vlastní)

5.2 Starý Špičák

Starý Špičák zanikl společně s osadami Květná, Nový Špičák, Račín, Zadní Bor a Zlatá (PODHOLA, 2016).

Mapa č. 13: Starý Špičák a přilehlé osady (zdroj: vlastní)

Z následující tabulky je patrné, že na většině pozemků spadající pod obec Starý Špičák se zemědělsky hospodařilo, na zbyvajících pozemcích probíhalo hospodaření lesní.

Obec, osada	Počet obyvatel	Pole/Louky [ha]	Les [ha]	Celkem [ha]
Starý Špičák	108	126,60	55,33	181,93
Květná	166	125,48	11,06	136,54
Zlatá	214	134,68	4,83	139,51
Zadní Bor	224	144,30	34,12	178,42
Nový Špičák	94	127,00	21,42	148,42
Račín	123	135,88	49,94	185,82

Tabulka č. 8: Soupis pozemků jednotlivých lokalit v politické komunitě Starý Špičák z roku 1939 (zdroj: MAYER, 1997)

5.2.1 Obec Starý Špičák (Alt-Spitzenberg)

Kraj: Jihočeský

Okres: Český Krumlov

Katastrální území: Ondřejov u Českého Krumlova

Fara: Jablonec

Panství: Český Krumlov

Poloha: 10 km západně od Chvalšín, v nadmořské výšce 870 m

5.2.1.1 Popis území a vývoj obce

První zmínka o osadě, rozeteté po svazích Liščí Louky, pochází z roku 1720, spadá tudíž vznikem do schwarzenberské kolonizační vlny. Ležela 11 kilometrů na západ od Chvalšín, a její starší jméno bylo Steinkollern (NOVOTNÝ, 2012).

Po odsunu zůstala obec prázdná a zanikla činností VVP Boletice. Při severním okraji někdejšího katastru stojí zpustlá kaplička zvaná Michal a asi 4 km severozápadně odsud začíná lesní úzkokolejka, pro svoz polomového dřeva do Arnoštova a Spálence (PODHOLA, 2016).

Obrázek č. 20: Kaplička Michal (zdroj: zanikleobce.cz)

5.2.1.2 Vývoj osídlení obce

Starý Špičák bez spádových osad čítal v roce 1910 na 86 německy mluvících osob a 20 domů (PODHOLA, 2016), v roce 1930 se počet obyvatel navýšil pouze o jednoho českého.

Obyvatelé obce se většinou živili zemědělstvím, především chovem dobytka. To dalo také práci řemeslníkům jako: kovář, kolář, krejčí, výrobce dřeváků, výroba šindelů, tkadlec, tesař, řezník, zedník atd. (NOVOTNÝ, 2012).

Dům č.	Jméno vlastníka	Název domu	Pole/Louky	Les	Celkem
1	nedohledáno	-	-	-	-
2	Schönauer Alois	Hirtjogl	7,35	1,92	9,27
3	viz dům č. 2				
4	Sulzbacher Josef	Schneifeichtl	7,46	2,97	10,43
5	Genger Isidor	Výměnek k č. 4			
6	Nedohledáno	-	-	-	-
7	Nedohledáno	-	-	-	-
8	Petschl Johann	Liasn am Berg	15,33	3,90	19,23
9	Petschl Franz	Viz dům. č. 8			
10	Spitzenberger Wilhelm	Fülip	7,10	4,14	11,24
11	Viz dům č. 10				
12	Nedohledáno	-	-	-	-
13	Janni Pauline	Hounsfeichtl Lini	4,02	1,03	5,05
14	Herbst Alois	Hirthannes	5,54	2,56	8,10
15	Rodlberger Franz	Bergklement	18,52	10,86	29,38
16	Viz dům č. 15		1,00		1,00
17	nedohledáno	-	-	-	-
18	Binder Josef	Schuhdomer	7,22	7,98	15,20
19	Gruber Josef	Viz dům. č. 18			
20	Wick Alois	Stoabaur	5,94	6,04	11,98
22	Böhm Johann	Kolmahirta	-	-	-
23	Spitzenberger Alois	Löffelmacher	16,85	6,10	22,95

24	Pfoser Johann	Viz dům. č. 25			
25	Spinzenberger Alois	Michal	24,89	7,83	32,72
26	Brand Michael	Brandmichl	2,38		2,38
27	Brand Johann	Brandhansl	3,00		3,00

Tabulka č. 9: Výpis vlastníků domů a přilehlých pozemků obce Starý Špičák z roku 1939 (zdroj: MAYER, 1997)

5.2.1.3 Vlastní průzkum obce

Starý Špičák se svými ruinami řadí mezi jednu z nejvíce dochovaných z řešených obcí. Při průzkumu bylo objeveno množství starých domů, společně s kamennými zídkami oddělující pozemky. Nacházeli se zde i drobné pozůstatky po obyvatelích – skleněná lahev, kuchyňský cedník a vypěstované narcisy v předdomí (viz příloha č. 2). Velkou dominantou byl dochovaný kamenný sklep u domu č. 14, ve kterém se také nacházeli staré skleněné lahve.

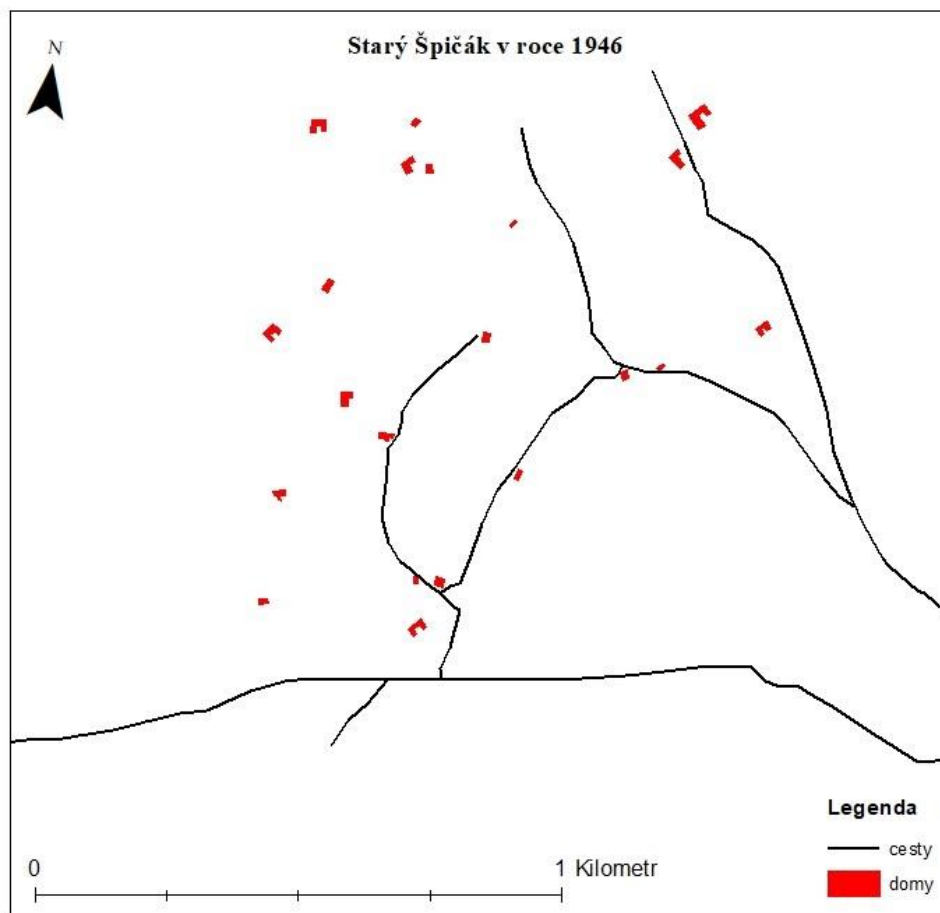
Obrázek č. 21: Sklep u domu č. 14 (zdroj: vlastní)

Území, kde se Starý Špičák nacházel, je v kopcovitém terénu. Zdejší hospodaření tak muselo být náročné, avšak i tak dle tabulky č. 9 bylo více jak dvě třetiny pozemků, spadající pod tuto obec, zemědělsky obhospodařováno. Zbylou část pozemků tvořily lesy.

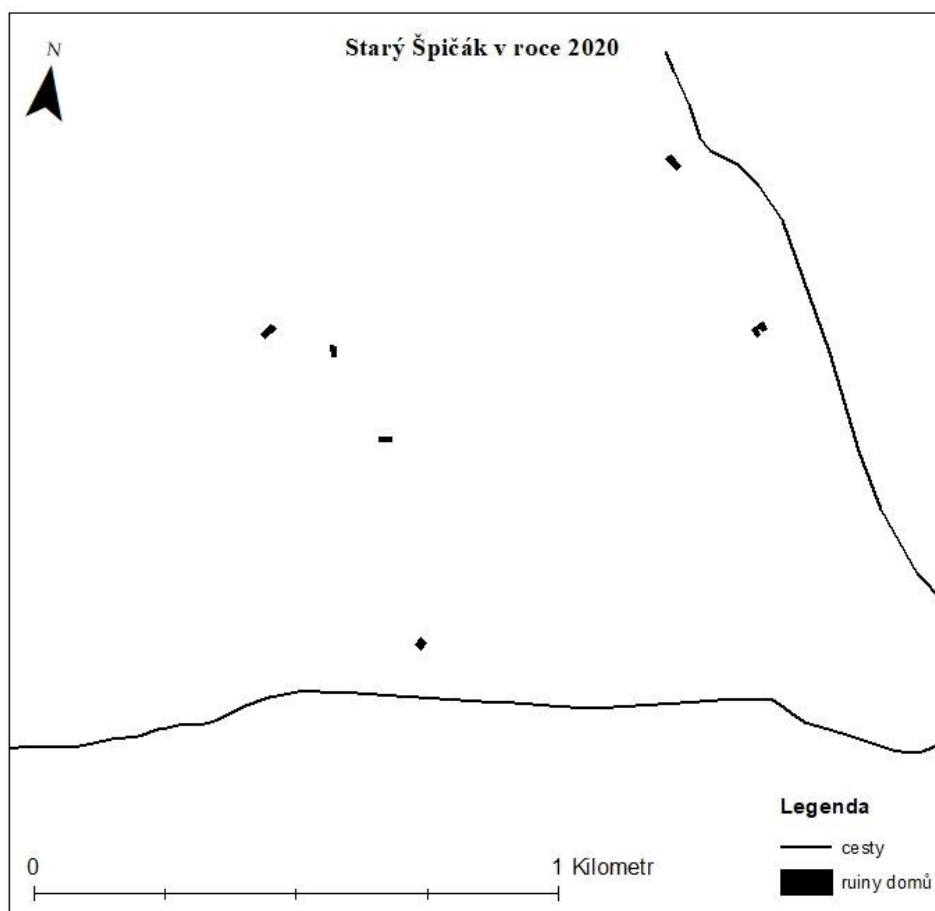
Z celkem bohaté cesní sítě se dochovala pouze hlavní kostra. U jedné z bývalých cest stojí zbytky božích muk.

Obrázek č. 22: Boží muka v místech, kde vedla cesta (zdroj: vlastní)

Mapa č. 14: Starý Špičák v roce 1946 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 15: Starý Špičák v současnosti (zdroj: vlastní)

5.2.2 Obec Nový Špičák (Neuspitzenberg)

Kraj: Jihočeský

Okres: Český Krumlov

Katastrální území: Ondřejov u Českého Krumlova

Fara: Ondřejov

Panství: Český Krumlov

Poloha: 1 km jihozápadně od Starého Špičáku, v nadmořské výšce 910 m

5.2.2.1 Popis území a vývoj obce

Osada se připomíná až za Schwarzenbergů v roce 1720 (PODHOLA, 2016). Dříve patřili spolu se Starým Špičákem pod jednu osadu, nesoucí název Hoiwald (NOVOTNÝ, 2012). Šlo jistě o německou kolonizaci lesních dělníků s drobnými hospodářstvími. Při jižním okraji tohoto rozptýleného sídla fungoval mlýn na potoce Olšina (Olschbach), která pak vtéká do stejnojmenného rybníku.

5.2.2.2 Obyvatelé Nového Špičáku

V roce 1910 žilo v osadě na 104 osob v 18 domech, v roce 1921 82 obyvatel v 19 číslech popisných (PODHOLA, 2016) a v roce 1930 96 německých obyvatel ve 20 domech (NOVOTNÝ, 2012). Žádné ze stavení nedokázalo po válce odolat řádění vojáků z VVP Boletice (PODHOLA, 2016).

Dům č.	Jméno vlastníka	Název domu	Pole/Louky	Les	Celkem
1/18	Müller Ludwig	Kristl	6,24	0,37	6,61
2	Koller Aleyander	Laudam	4,82		4,82
3	Osen Johann	Kuijousl	9,81	5,19	13,00
4	Neubauer Karl	Viz dům č. 3			
5	Petschl Jordan	Stodlmigl	4,15	2,10	6,25
6	Domani Johann	Wilholm	8,57	2,54	11,11
7	Hödl Franz	Bohschuaster	7,91		7,91
8	Stifter Johann	Viz dům č. 10			

9	Hofmann Adolf	Griheger	33,15		33,15
10	Stürzl Johann	Christei	8,24	2,00	10,24
11	Spitzenberger Josef	Foldini	8,95	2,05	11,00
12	Binder Josef	Feichtl	6,04	1,02	7,06
13	Haidinger Johann	Heger	6,42	1,62	8,04
14	Hödl Kreszenzia	Buidl	5,45	1,24	6,69
15	Böhm Johann	Schneider	5,95	1,70	7,65
16	Binder Johann	Stanzl	8,54	1,59	10,13
17	Mikschl Andreas	Mikschl	2,76		2,76
18	Binder Otto	Viz dům. č. 1			

Tabulka č. 10: Výpis vlastníků domů a přilehlých pozemků obce Nový Špičák z roku 1939 (zdroj: MAYER, 1997)

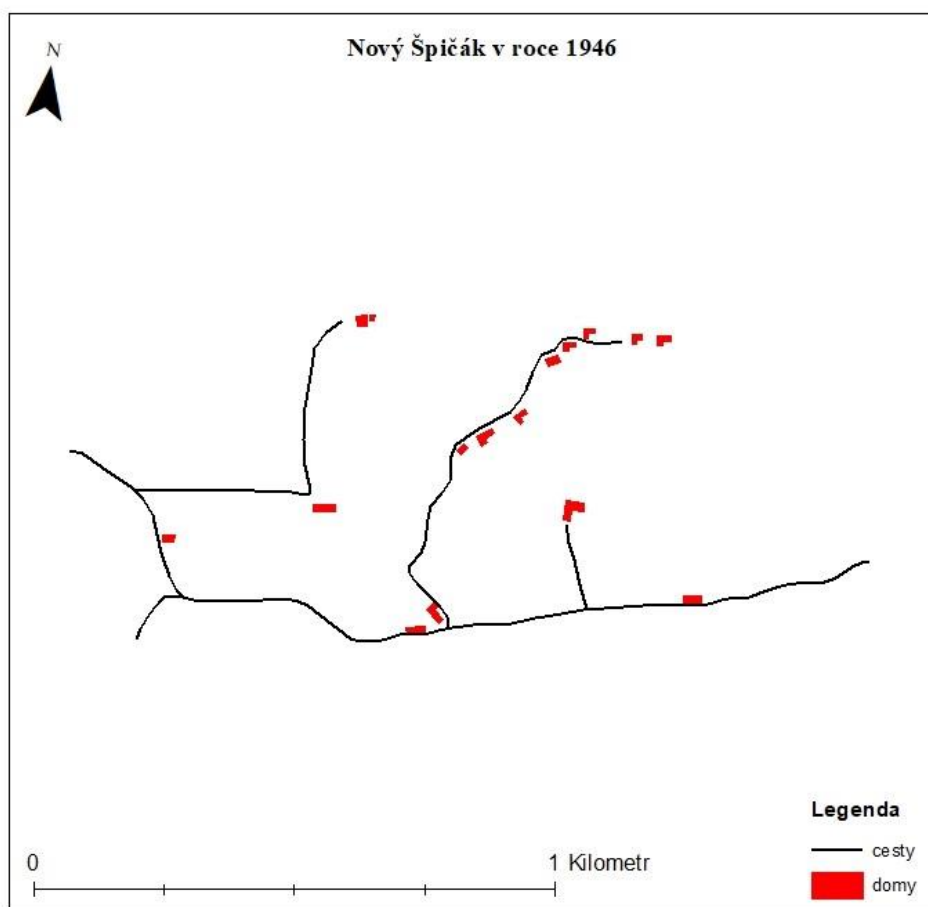
5.2.2.3 Vlastní průzkum obce

Osada Nový Špičák nebyla zvláště velká a nacházela se v blízké návaznosti obce Starý Špičák. V současné době se v obci nachází pouze pět ruin domů, stejné kvality jako u sousední obce. Z bývalé cestní sítě se zachovala pouze jedna hlavní.

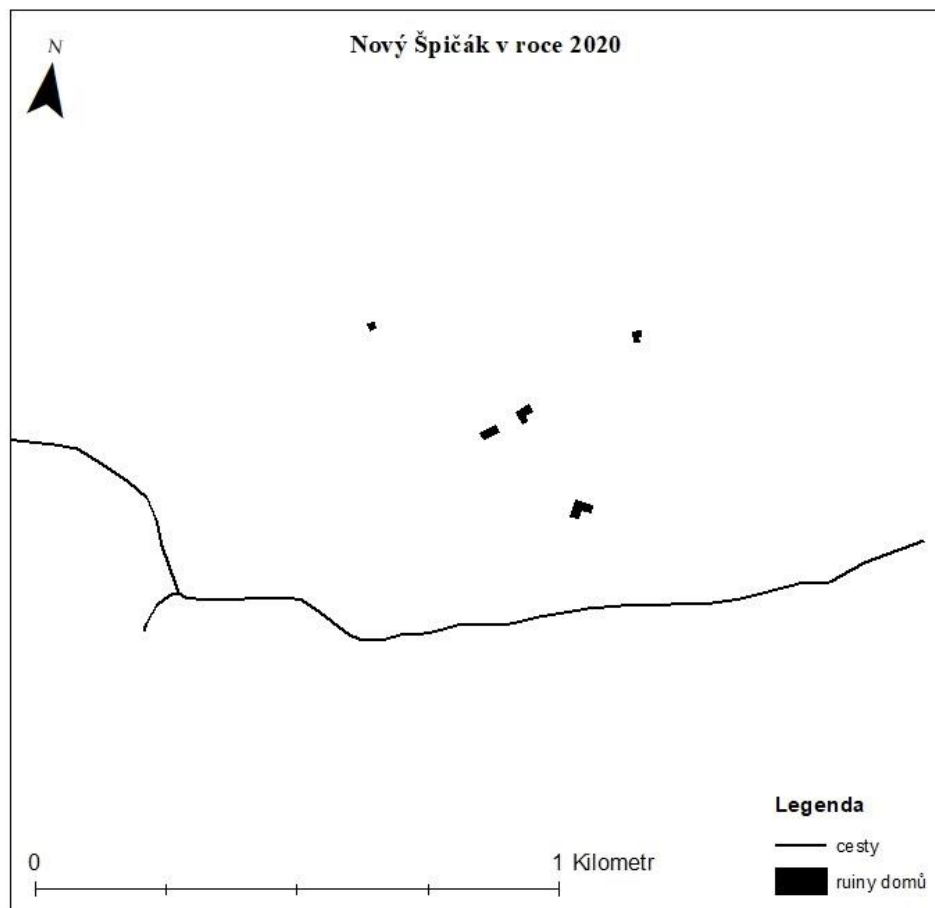

Obrázek č. 23: Ruiny domů v Novém Špičáku (zdroj: vlastní)

Jak ukazuje tabulka č. 10, na více jak polovině pozemků, patřící vlastníkům domů z této osady, převládalo lesní hospodářství. Zbylou část pozemků zaujímaly pole a louky. Cestní síť nebyla nijak bohatá, skládala se z hlavní cesty a cest vedlejších, které sloužili k přístupu ke vzdálenějším domům. Dodnes je používaná pouze hlavní část, zbylé doplňkové zanikly a na území, kudy vedly, dnes ani není patrné, že se zde nacházely.

Mapa č. 16: Nový Špičák v roce 1946 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 17: Nový Špičák v současnosti (zdroj: vlastní)

5.2.3 Obec Květná (Blumenau)

Kraj: Jihočeský

Okres: Český Krumlov

Katastrální území: Ondřejov u Českého Krumlova

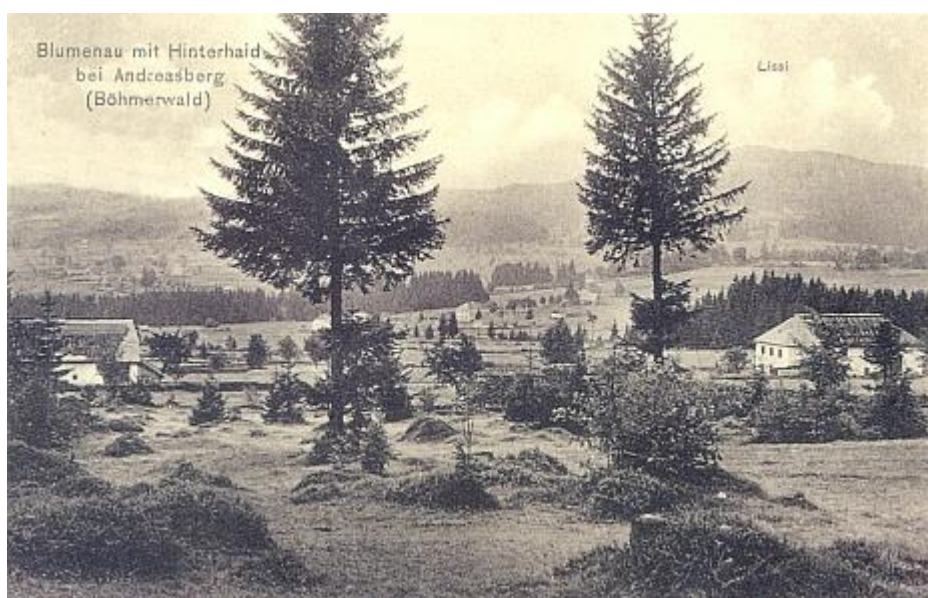
Fara: Ondřejov

Panství: Český Krumlov

Poloha: 2,5 km severně od Starého Špičáku, v nadmořské výšce 980 m

5.2.3.1 Popis území, vývoj obce a obyvatel

Lidé se zde usazovali snad již za Eggenbergů (1. polovina 17. století), avšak písemné doložení vsi máme až z 2. poloviny 18. století – z éry knížete Schwarzenberga. S jeho svolením si tu tzv. Noví lesáci vystavěli obydlí a v okolních hvozdech těžili panské dřevo. Byli povětšinou německé národnosti a ve stejném rázu se udržovala osada až do konce II. světové války. Při sčítání lidu v roce 1910 napočítali v Blumenau na 163 osob v 31 číslech popisných a v roce 1921 na 157 osob opět v 31 domech. Již od roku 1872 se tu vyučovalo po domech a v roce 1886 byla postavena vlastní školní budova. Po odsunu (1946), již nebyla Květná dosídlena a začlenění do VVP Boletice znamenalo její konec (PODHOLA, 2016).

Obrázek č. 24: Květná (zdroj: kohoutikriz.org)

Dům č.	Jméno vlastníka	Název domu	Pole/Louky	Les	Celkem
1	Spitzenberger Johann	Schuasta	5,44		5,44
2	Tahedl Alois	Lugaus	7,63		7,63
3	Gruber Hermann	Jousei	6,70	1,70	8,40
4	Binder Josefa	Küli	5,16	0,27	5,43
5	Herbst Franz	Jager	6,24	0,49	6,73
6	Fischer Wenzl	Baun	5,88		5,88
7	Wick Lorenz	Korlloirenz	0,08		0,08
8	Jungbauer Johann	Goasbaur	4,00	1,10	5,10
9	Weiß Franz	Austeffl	1,80		1,80
10	Weiß Josef	Richtergreger	6,21	2,60	8,81
11	Viz dům č. 10				
12	Gruber Hermann	Aujügl	12,02	0,80	12,82
13	Rotbauer Alois	Odum	7,08	0,53	7,61
14	Machl Alois	Machtl	2,38		2,38
15	Tahedl Richard	Kühlihanl	2,35		2,35
16	Rotbauer Alois	Maurerkorl	3,77	0,93	4,70
17	Müller Johann	Liasn	5,08	0,34	5,42
18	Tahedl Josef	Häulweber	6,96	1,57	8,53
19	Wick Franz	Schneideralbert	5,38	0,47	5,85
20	Franz Paul	Dovid	6,91	0,26	7,17
21	Rippl Franz	Lorenzschneider	1,10		1,10
22	Tahedl Franziska	Lugausn	Viz dům č. 2		
23	Spitzenberger Rudolf	Sepeihermann	2,58		2,58
24	Viz dům č. 6				
25	Erhard Hermann	Wastlschuaster	2,08		2,08
26	Jungbauer Pius	Piusn	3,24		3,24
27	Haidinger Josef	Jouseifranzl	1,55		1,55
28	Haidinger Jordan	Anresschmid	4,95		4,95
29	Gruber Anna	Jagersepm	2,30		2,30
30	Paukner Gustav	Schule	0,32		0,32
31	Nedohledáno	-	-	-	

32	Müller Alois	Liashäusl	2,22		2,22
33	Tahedl Rupert	Stinei	4,07		4,07

Tabulka č. 11: Výpis vlastníků domů a přilehlých pozemků obce Květná z roku 1939 (zdroj: MAYER, 1997)

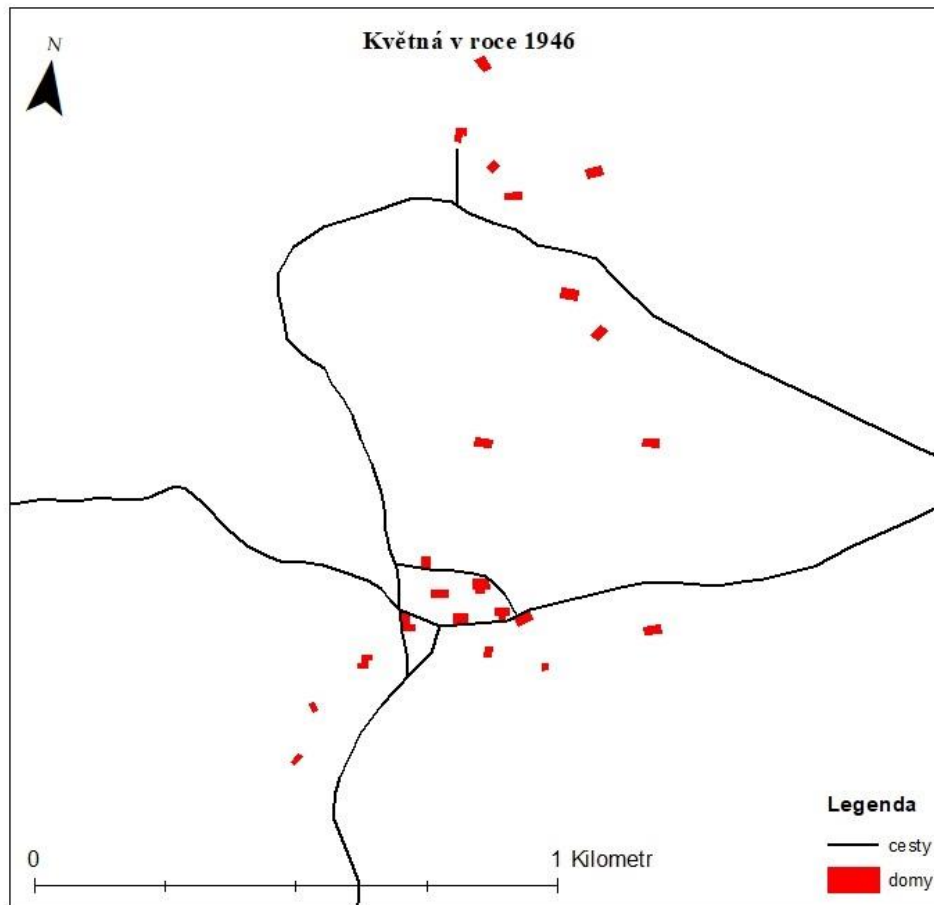
Jak ukazuje tabulka č. 11, skoro na všech pozemcích, spadající pod osadu Květná, probíhalo zemědělské hospodaření a pouze na 11 jednotkách se nacházely lesy.

5.2.3.2 Vlastní průzkum obce

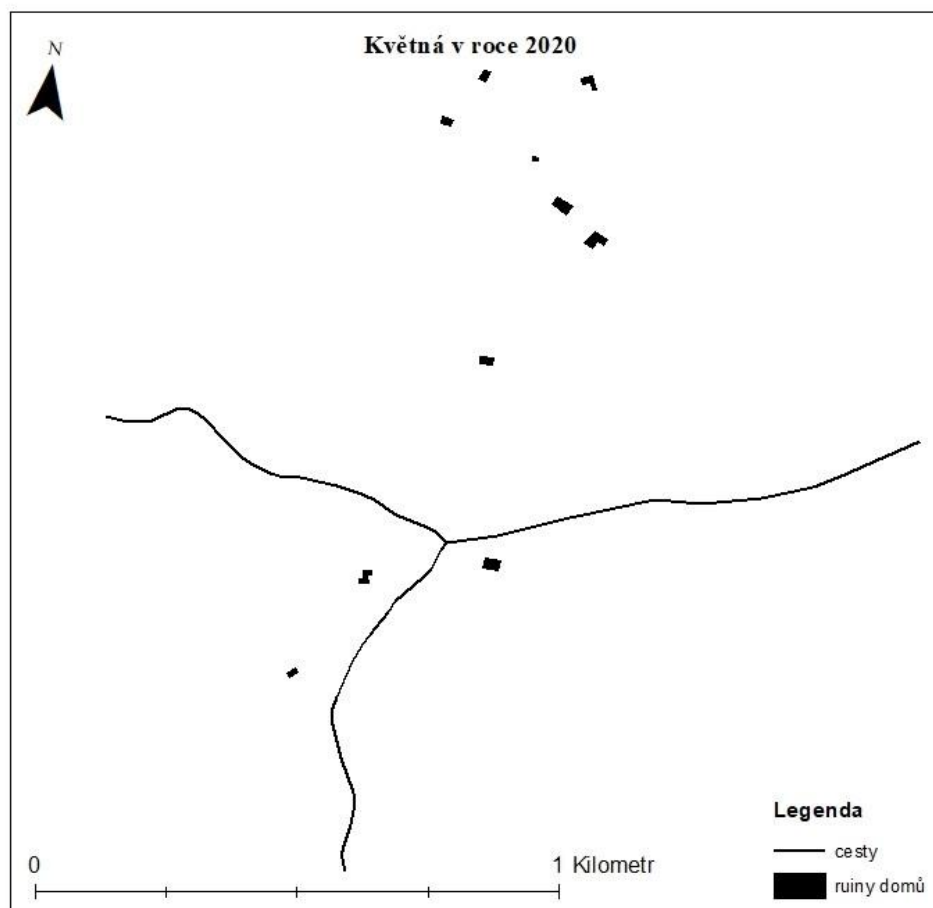
Obec Květná se nacházela u hlavní cesty mezi osadami Nová Víska a Zlatá. Z poměrně rozsáhlé cestní sítě se dodnes dochovala pouze hlavní kostra. Kvalita ruin domů se nijak neliší od ostatních zkoumaných obcí. Z domu bývalé školy nezůstalo téměř nic, pouze hromady kamení, které signalizují, že se tu stavba nacházela.

Obrázek č. 25: Místo, kde se nacházela škola v Květné (zdroj: vlastní)

Mapa č. 18: Květná v roce 1946 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 19: Květná v roce 2020 (zdroj: vlastní)

5.2.4 Obec Zlatá (Goldberg)

Kraj: Jihočeský

Okres: Český Krumlov

Katastrální území: Ondřejov u Českého Krumlova

Fara: Ondřejov

Panství: Český Krumlov

Poloha: 3 km severně od Starého Špičáku, v nadmořské výšce 995 m

5.2.4.1 Popis území, vývoj obce a osídlení

Roku 1722 nechal Josef Adam ze Schwarzenbergu udělat nábor dřevařů z oblasti rakouských alp a následně tím nechal založit osadu „Goldberg“ (NOVOTNÝ, 2012). Vysoko poležené sídlo vzniklo uprostřed Stierwaldu (Býčí les), pojmenované po zatoulaném býku. Označení mladší části vsi Gamsau (Kamzík) bylo zřejmě nostalgii horalů po staré alpské domovině. V roce 1910 čítala vesnice na 184 německy mluvících obyvatel ve 40 domech, v roce 1921 vzrostl počet obyvatel na 228 obývajících 40 domů. Po válce byla Zlatá vysídlena a zanikla také v souvislosti se zřízením VVP Boletice (PODHOLA, 2016).

Dům č.	Jméno vlastníka	Název domu	Pole/Louky	Les	Celkem
1	Mischko Johann	Gsteckn	4,77		4,77
2	Koller Franz	Koubaunhäusl	1,70		1,70
3	Wagner Franz	Toni	3,29		3,29
4	Spitzenberger Johann	Gamsn	6,56	2,97	9,53
5	Herbst Ivan	Wagner Ivan	7,14		7,14
6	Gruber Wenzl	Korjogl	8,40		8,40
7	Schwarz Kajetan	Kaitan	-	-	-
8	Holzer Johann	Wogner	0,02		0,02
9	Lang Franz	Reifm	3,46		3,46
10	Feurer Elias	Jogei	0,73		0,73

11	Wagner Josef	Pali	3,26	0,21	3,47
12	Wick Johann	Hirta	1,21		1,21
13	Haidinger Otto	Böhmwostl	7,02		7,02
14	Zodet Anna	Viz dům č. 13			
15	Herbst Hermann	Ketzer	9,26		9,26
16	Tahedl Johann	Ounri	7,64		7,64
17	Gruber Johann	Klement	6,41	1,65	8,06
18	Jungbauer Wenzl	Jogl	0,88		0,88
19	Schwarz Johann	Petschl	5,35		5,35
20	Mühlberger Johann	Viz dům č. 19			
21	Tahedl Franz	Schmid	10,00		10,00
22	Haidinger Josef	Gidi	8,80		8,80
23	Hauer Eduard	Häuselschmid	1,04		1,04
24	Loschko Wenzel	Loschko	1,85		1,85
25	Viz dům č. 17				
26	Kurz Johann	Kurz n	1,50		1,50
27	Koller Kermann	Hegerlorenzschneider	0,04		0,04
28	Tahedl Alois	Gidischneider	2,27		2,27
29	Bittner Franz	Sepeihiasl	3,77		3,77
30	Gruber Josef	Gruawa	2,59		2,59
31	Hötschl Maria	Joglmirzl	1,35		1,35
32	Schwarz Alois	Jourisepm	1,54		1,54
33	Fiedler Otto	Brotludwig	3,40		3,40
34	Koller Franz	Hirtamachtin	1,28		1,28
35	Petschl Aloisia	Viz dům č. 15			
36	Nedohledáno	-	-	-	
37	Schwarz Franz	Otmarn	1,70		1,70
38	Tahedl Albert	Koubaur	3,20		3,20
39	Nedohledáno	-	-	-	
40	Nedohledáno	-	-	-	
41	Tahedl Wilhelm	Nedbal	3,72		3,72
42	Holzer Adolf	Holzer	3,69		3,69
43	Herbst Johann	Thekla	3,18		3,18

44	Gruber Josef	Mülnasep	0,92		0,92
45	Gruber Jordan	Gruawajordan	1,74		1,74

Tabulka č. 12: Výpis vlastníků domů a přilehlých pozemků obce Zlatá z roku 1939 (zdroj: MAYER, 1997)

Anna Kanglerová

Anna Kanglerová, rozená Tahedlová, se narodila 27. března roku 1920 v dnes již zaniklé Zlaté. Její otec byl lesní dělník a malý rolník ve schwarzenberských službách, matka provozovala malý obchod s potravinami v nedalekém Stierwaldu. Anna navštěvovala místní dvojtřídku, poté měšťanskou školu ve Chvalšínách a své vzdělání zakončila na učitelských ústavech v Českých Budějovicích, Prachaticích a Českém Krumlově. Rok učila v ondřejovské škole, poté byla spolu s ostatními vyhnanci nucena odejít z Čech. Spolu s manželem Josefem Kanglerem se nakonec usadila v bavorských Alpách, v obci Anger u Bad Reichenhall, nedaleko hranic s Rakouskem. Zemřela v požehnaném věku 97 let a pochována je na lesním hřbitově v obci Anger.

Obrázek č. 16: Anna Kanglerová v roce 1981 (zdroj: kohoutikriz.org)

Vedle učitelského povolání se Anna už od mládí věnovala psaní. Psala lidové hry, pověsti, příběhy a v neposlední řadě i náročné básně, které vykreslovaly dnes již zaniklá rodná místa jejích, i ostatních rodáků (ANONYMUS (b), 2018). Ukázkou jejího díla je báseň o Ondřejově a jeho přilehlého okolí:

*Nikdo ho nezná už a musí ptát se,
tak vo něm povim – aspoň krátce.
Hned kostel: vznášel se jak juchú
nad tisíc metrů, v čistym horskym vzduchu.*

*Až vod Chvalšín a vod Krumlova
bylo vidět v mrakách plovat.
Na podzim zas – v oudolí samá mlha
a nad nim slunce svítí, jasná vobloha.*

*Ten kostel náš až k nebi dosahoval,
jak loď na šírym moři v hoře stál.
A voltář vobraz měl Marie Navštívení
- byl na korouhvích vidět každý posvícení.*

*Bliž kostela vidět jen vrchy kolkolem,
Knížecí Stolec, Lysý, v sedle za Chlumem
tu deset vosad bylo a každá ta ves
byla na tý korouhvi psána, jak ji zástup nes.*

*Kolem vsí pole, luka a pak jen lesů moře,
svět pro sebe tu na vysokej hoře.
Vodtud to šlo jen dolu zas a znovu,
do Vitěšovic, Jablonce i k Arnoštovu.*

*Bohatý lidi, jak je jinde znali,
byste snad u nás ani potkali.
Domkáři, sedláci – spíš řek bys chalupníci
a znalí, práce dbalí řemesníci.*

*Dělníci v lese, kramař, hospodskej – vím jisto,
každej že vyžít moh a měl tu místo.
Byl tu i kostelní a jeden mužskej sbor
a taky kutálka – no muzikanti z hor.*

*Pro droboť ze vsi byly tu dvě školy,
však bylo hodně dětí po okolí.
Lehko nežilo se, ani při muzice,
zima tuhá, všady samá metelice.*

*Sloty, fujavice, práce do úmoru,
soužení i protivenství horu
měl den napořád, a přece jako host
bralo v něm vrch i něco pro radost.*

*Jak žila kdys ta drahá stará země,
tak domov vostal popaměti ve mně.*

Báseň Ondřejov od Anny Kanglerové (zdroj: ANONYMUS (b), 2018)

5.2.4.2 Vlastní průzkum obce

Území, kde se obec Zlatá nacházela, je dnes silně podmáčeno, průzkum byl tedy náročný. Možná i proto se dochovalo mnoho pozůstatků obydlí z této obce, aniž by byly poznamenány armádou. Ruiny domů se zde nacházejí stále s dřevěnými okenními rámy. Zajímavostí je dochovaná vstupní klenba u domu č. 8. Zachovaly se také kamenné zídky, které oddělují bývalé zemědělské pozemky. U domu č. 14 byl nalezen starý nočník (viz příloha č. 3), který tu pravděpodobně bývalí obyvatelé po odsunu zanechali. Z domu č. 35 zůstala pouze zeď s dřevěnými futry a vestavěným úložným prostorem.

Obrázek č. 27: Ruiny domů ve Zlaté (zdroj: vlastní)

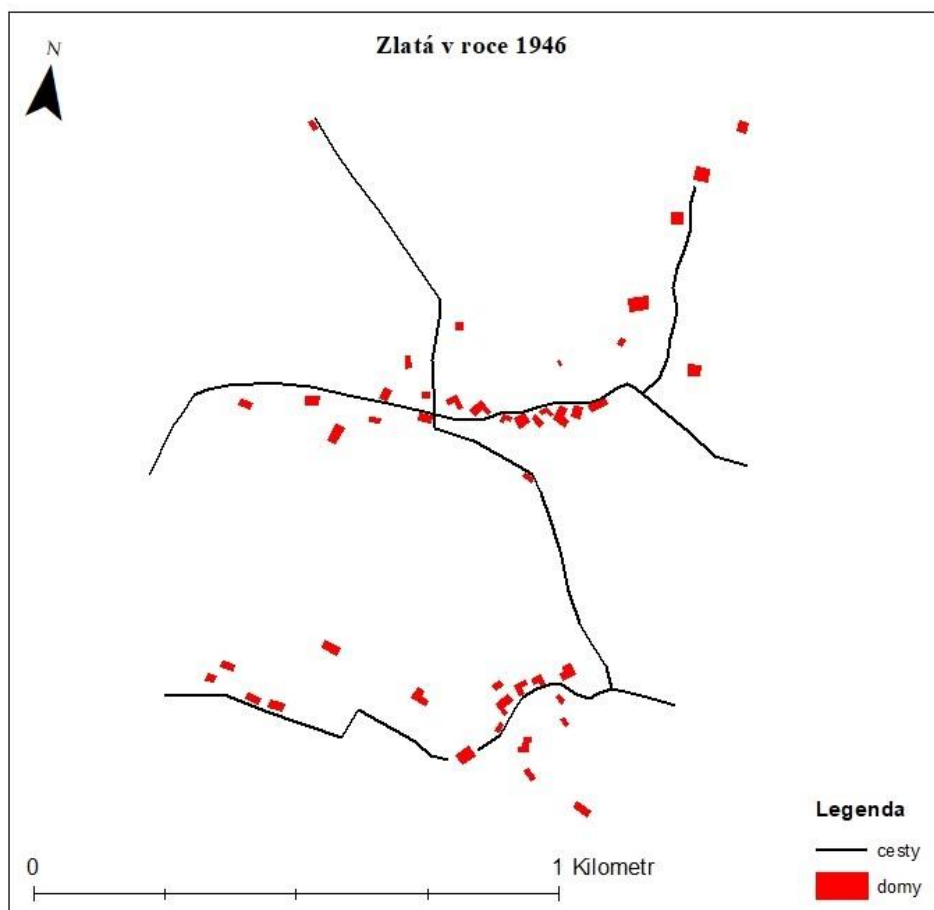
Obrázek č. 28: Kamenná klenba u domu č. 8 (zdroj: vlastní)

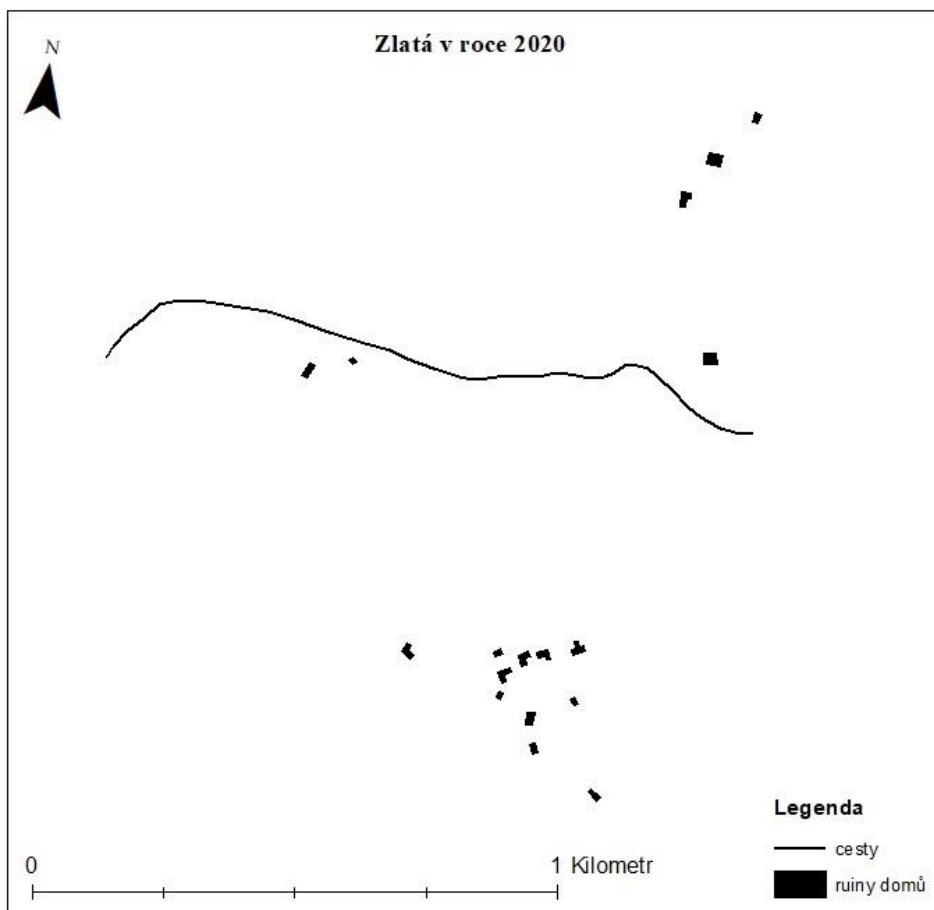
Obrázek č. 29: Dřevěné zárubně a vestavěný úložný prostor u domu č. 35 (zdroj: vlastní)

Tabulka č. 12 ukazuje, že se na území obce Zlatá téměř nevyskytovaly lesní pozemky, převážná část byla využívána jako pole či louky.

Z cestní sítě se dochovala pouze hlavní, která vede od obce Květná směrem k prameništi řeky Blanice. Cesta, která spojovala severní a jižní část obce zcela zanikla a v místech, kde vedla, dnes již není vidět ani její náznak.

Mapa č. 20: Zlatá v roce 1946 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 21: Zlatá v roce 2020 (zdroj: vlastní)

5.2.5 Obec Račín (Ratschin)

Kraj: Jihočeský

Okres: Český Krumlov

Katastrální území: Ondřejov u Českého Krumlova

Fara: Ondřejov

Panství: Český Krumlov

Poloha: 1,5 km severovýchodně od Starého Špičáku, v nadmořské výšce 865 m

5.2.5.1 Popis území, vývoj obce a osídlení

Poddanská ves knížete Schwarzenberga se připomíná od roku 1789. Vnikla u potoka Olšina, který zřejmě oplýval hojným výskytem raků a hodil se k místnímu pojmenování (PODHOLA, 2016). Od počátku tady žili výhradně Němci, v roce 1910 dosahující počtu 108 osob a v roce 1930 osob 116 ve 24 domech (NOVOTNÝ, 2012). Z tehdejších domů se nedochoval žádný, protože padly za obět' posádkám z VVP Boletice (PODHOLA, 2016).

Dům č.	Jméno vlastníka	Název domu	Pole/Louky	Les	Celkem
1	Spitzenberger Josef	Kumeron	9,94	0,60	10,54
2	Haidinger Johann	Auhiasl	10,81	3,09	13,90
3	Nedohledáno	-	-	-	-
4	Schwarz Alois	Bojousl	6,83	0,48	7,31
5	Viz dům. č. 4				
6	Spitzenberger Anton	Altrichter	19,97	8,96	28,93
7	Jungbauer Ludwig	Schneiderhäusl	0,48		0,48
8	Herbst Johann	Aumichal	9,65	3,00	12,65
9	Haidinger Wenzl	Aufeichtl	8,88	7,95	16,83
10	Viz dům č. 9				
11	Langtaler Josef	Lougtoler	5,20	3,63	8,83
12	Tuschl Josef	Tuschl	2,19		2,19

13	Sager Johann	Stürzlalbert	8,95		8,95
14	Großhable Johann	Ratschiner	7,00	6,50	13,50
15	Spitzenberger Hermann	Mouschsneider	7,75	4,83	12,58
16	Viz dům č. 15				
17	Mischko Josef	Moschschmid	6,51	2,82	9,33
18	Jungbauer Rupert	Stingl	12,14	3,83	15,97
19	Viz dům č. 18				
20	Gayer Johann	Schuhmöchtl	14,01	4,25	18,29
21	Jani Otto	Bartschuasta	2,41		2,41
22	Stifter Alois	Finkmothias	1,73		1,73
23	Tschunko Franz	Schuahdoumamichl	1,40		1,40
24	Strobl Franz	Schmied	-	-	-
25	Viz dům č. 20				

Tabulka č. 13: Výpis vlastníků domů a přilehlých pozemků obce Račín z roku 1939 (zdroj: MAYER, 1997)

5.2.5.2 Vlastní průzkum obce

Obec Račín lemovala potok Olšina po obou jeho stranách a sahala vysoko nad tento potok. Je nejvíce dochovanou částí ze zkoumaných obcí. Při průzkumu bylo objeveno několik stavení, včetně jejich dvorů, v některých případech i zbytků sklepů. Většina stavení měla dochované dřevěné rámy u oken či dveří s kovovými panty a kamenné půlkruhové klenby při vstupu do stavení. Uvnitř domů se nacházelo velké množství nánosů, které sem za dobu, co jsou domy prázdné, svedla příroda. Zárubně z dveří uvnitř domů tak vyčnívala pouze v jejich horních částech.

V zahradách u stavení stojí stále ovocné stromy a jelikož se průzkum odehrál na jaře, u některých předdomí byly rozkvetlé květiny. U domu č. 4 bylo dokonce patrné, kde jeho obyvatelé pěstovali zeleninu a kde se nacházela zahrada květinová. U tohoto domu bylo též viditelné, kde se uvnitř nacházela kuchyně (zbytky kamen) a sklep, který se sice dochoval, ale přes velké množství přírodních nánosů se do něj nebylo možné dostat.

Obrázek č. 30: Území, kde se nacházela obec Račín (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 31: Ruiny domů v Račíně (zdroj: vlastní)

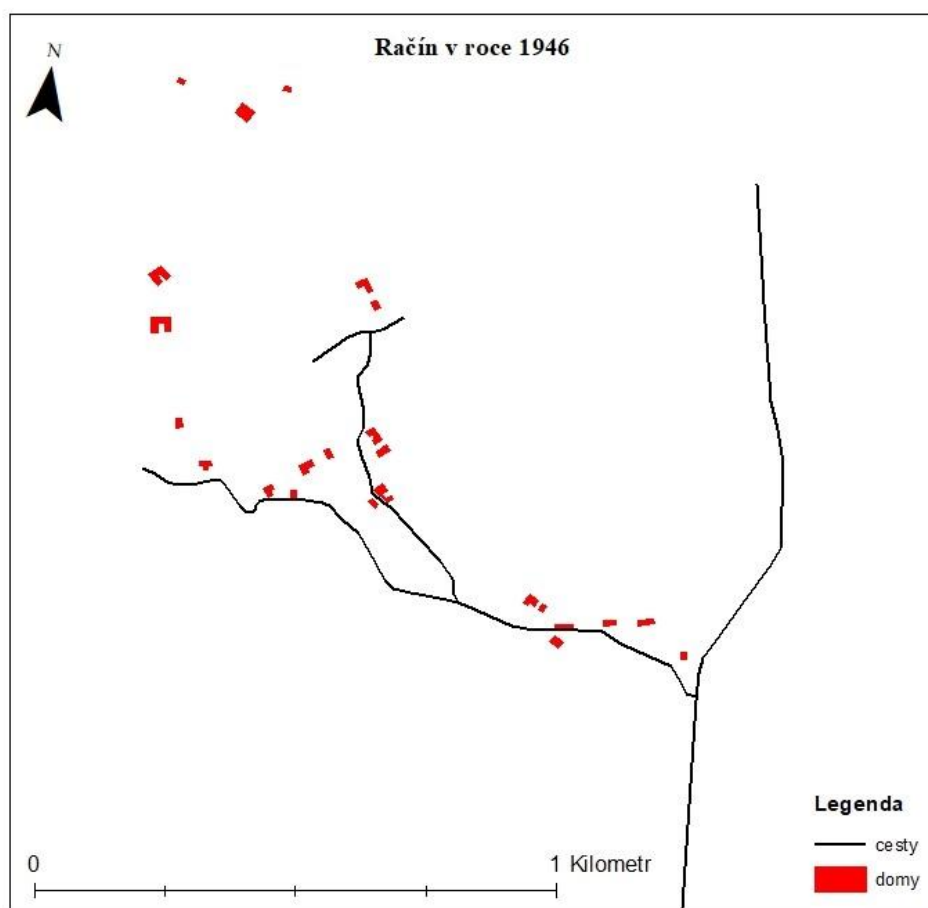
Obrázek č. 32: Horní části zárubní uvnitř domů (zdroj: vlastní)

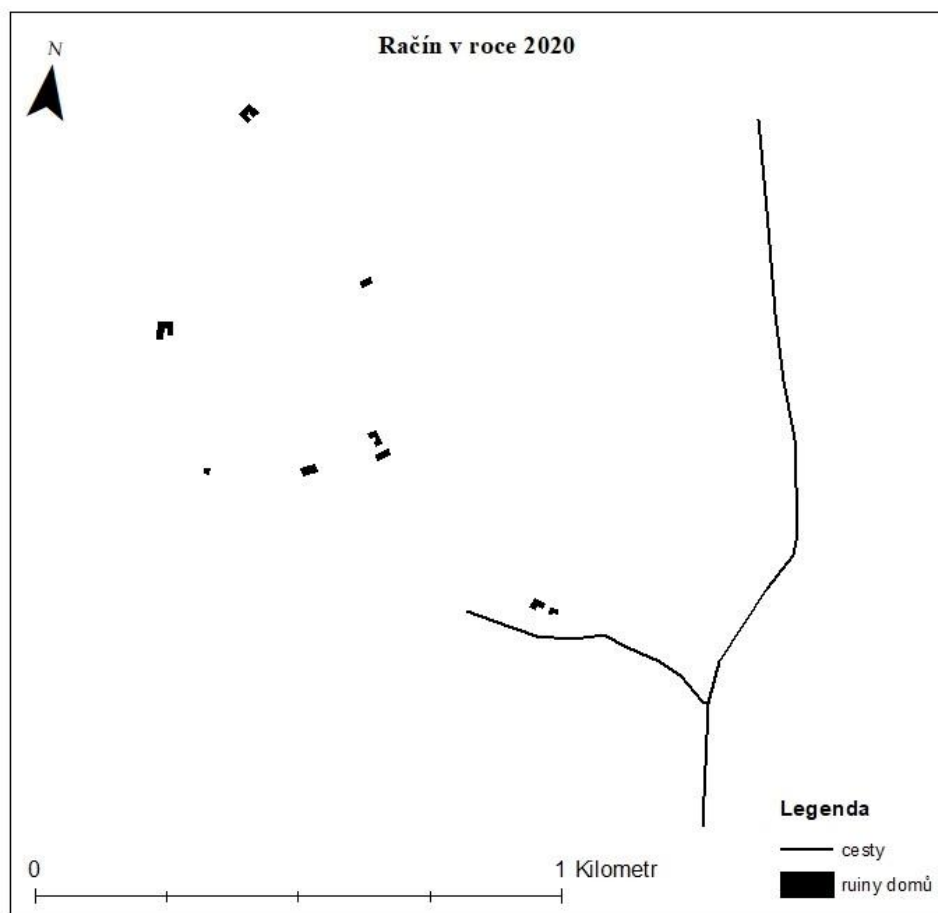
Obrázek č. 33: Sklep v domě č. 11 (zdroj: vlastní)

Jak už bylo zmíněno, osada Račín lemovala potok Olšina. Tento potok protéká nejnižším bodem území, po jeho obou stranách se terén prudce zvyšuje. Území je tedy velmi svažité a zemědělské hospodaření zde muselo být náročné. Jak ale ukazuje tabulka č. 13, i přesto dvě třetiny pozemků, náležící vlastníkům domů z této osady, spadaly pod kulturu pole a louky, zbylou část zaujímaly lesy.

Domy stály ve vyšších polohách, snad kvůli jarnímu tání sněhu, který hladinu potoku Olšina každoročně zvedal, a při jejich nižším umístění by hrozilo jejich zatopení. Nacházela se tu především velká stavení, které doplňovaly vzdálenější menší domky, sloužící snad jako ubytování pro děvečky či čeledíny, sklady, sklípky apod. Cestní síť obce nebyla nikterak bohatá, dodnes však zůstala pouze její necelá hlavní část.

Mapa č. 22: Račín v roce 1946 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 23: Račín v současnosti (zdroj: vlastní)

5.2.6 Zadní Bor (Hinterhaid)

Kraj: Jihočeský

Okres: Český Krumlov

Katastrální území: Ondřejov u Českého Krumlova

Fara: Ondřejov

Panství: Český Krumlov

Poloha: 2 km severně od Starého Špičáku, v nadmořské výšce 995 m

5.2.6.1 Popis území, vývoj obce a osídlení

Zadnímu Boru dala vzniknout kolonizační vlna Josefa Adama knížete ze Schwarzenbergu. Coby nová dřevařská osada se připomíná od roku 1720 a první podobu ji daly německy mluvící horalové, kteří se zde usadili na základě náboru krumlovského pána. Sídlo se díky dostatku práce v lesích slibně rozvíjelo, v roce 1910 mělo se samotou Smalzhäusel již na 170 obyvatel a 32 čísel (PODHOLA, 2016), a v roce 1930 na 160 německých obyvatel ve 33 domech (NOVOTNÝ, 2012). Po II. světové válce šli starousedlíci na odsun a jejich prázdná stavení zničila vojska z VVP Boletice (PODHOLA, 2016).

Dům č.	Jméno vlastníka	Název domu	Pole/Louky	Les	Celkem
1	Koller Johann	Hegerlorenz	4,69	1,73	6,42
2	Jungwirth Otto	Hounsfeichtl	10,85	6,58	17,43
3	Gruber Alois	Schuhkristl	10,93	5,92	16,85
4	Viz dům č. 3				
5	Haidinger Alois	Aschenbrenner	9,83	2,99	12,82
6	Tahedl Jordan	Hawaschi	6,19		6,19
7	Gruber Franz	Viz dům. č. 6			
8	Schmid Wenzl	Schmolzsimandl	13,20	1,03	14,23
9	Herbst Jordan	Bruckhäusl	1,87		1,87
10/28	Wick Josef	Krautsieder	10,36	6,31	16,67
11	Gayer Johann	Hannesgreger	4,77	0,11	4,88
12	Haidinger Franz	Luissefranzl	3,96		3,96

13	Rauscher Jordan	Peterfoldine	9,61	5,83	15,44
14	Mayer Rupert	Schmolzpeter	7,65		7,65
15	Spitzeberger Franz	Lukschi	0,20		0,20
16	Gaier Alois	Wendltoni	9,05		9,05
17	Tahedl Otto	Gemeindehaus	0,54		0,54
18	Mayer Josef	Mayer	4,30	0,90	5,20
19	Haidinger Aloisia	Oschnsepei	1,77		1,77
20	Grininger Johann	Lesi	1,09		1,09
21	Herbst Ivan	Krauthäusl	2,00		2,00
22	Tahedl Heinrich	Schmolzkleo	4,86	1,97	6,83
23	Spitzenberger Johann	Schmidfranzei	3,52		3,52
24	Jungbauer Wenzl	Heasteiger	5,10		5,10
25	Viz dům č. 18				
26	Rauscher Stefani	Häuslluisl	1,29		1,29
27	Spitzenberger Franz	Fritz			
28	-	-	-	-	-
29	Zahorko Eduard	Boachthäusl	2,44		2,44
30	Czech Wenzl	Czech	1,10		1,10
31	Feurer Alois	Hüwlferchtl	5,00	0,75	5,75
32	Holzer Rudolf	Blätterbaur	3,87		3,87
33	Tahedl Heinrich	Unterkoubaur	3,19		3,19
34	Kerschagl Franz	Kerschagl	1,07		1,07

Tabulka č. 14: Výpis vlastníků domů a přilehlých pozemků obce Zadní Bor z roku 1939 (zdroj: MAYER, 1997)

5.2.6.2 Vlastní průzkum obce

Osada Zadní Bor je jednou z nejméně armádou zasažených obcí. Domy byly rozprostřeny kolem hlavní cesty po délce přibližně dva kilometry. U ruin těchto domů jsou zachované hlavní nosné zdi, někde i s dřevěnými okenními rámy. Velkým objevem je místnost bez propadlého stropu či zbořených zdí u domu č. 13. U domu č. 32 (autorčiny prababičky) byly nalezeny zajímavé pozůstatky – zrezivělé kovové kolo, závaží k váze a keramická dlaždička či kachle, pravděpodobně od pece (viz příloha č. 4), která se však v tomto domě nenacházela.

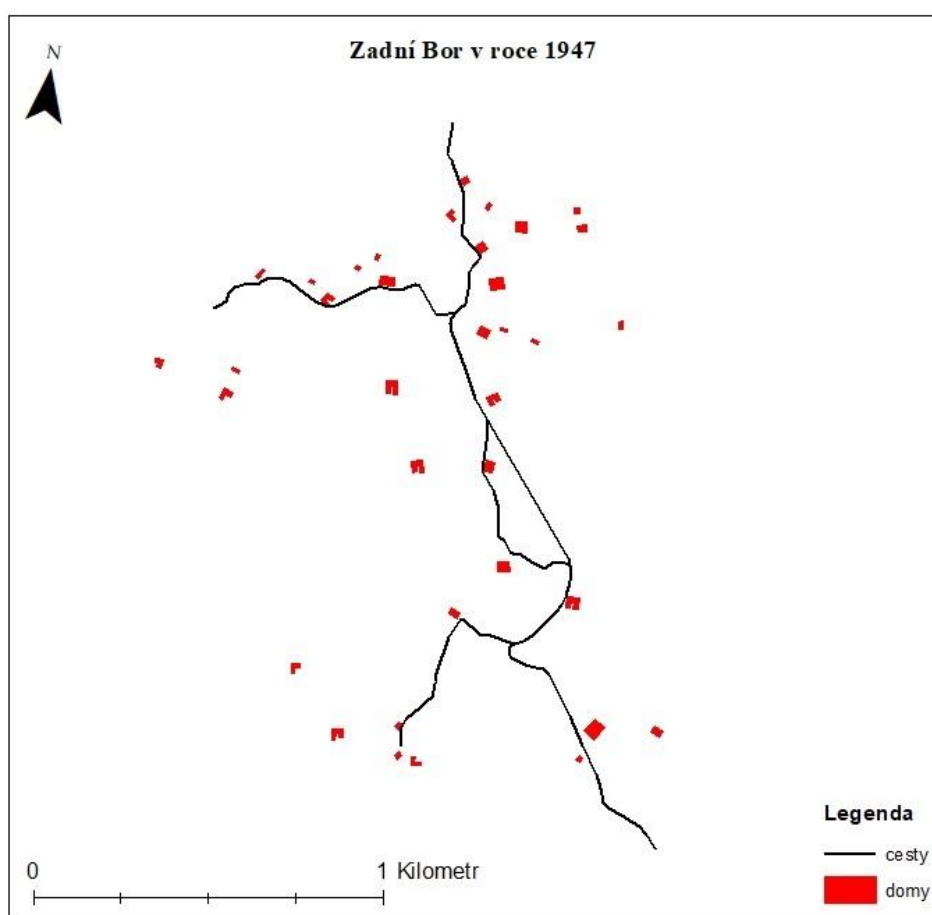
Obrázek č. 34: Místnost v domě č. 13 (zdroj: vlastní)

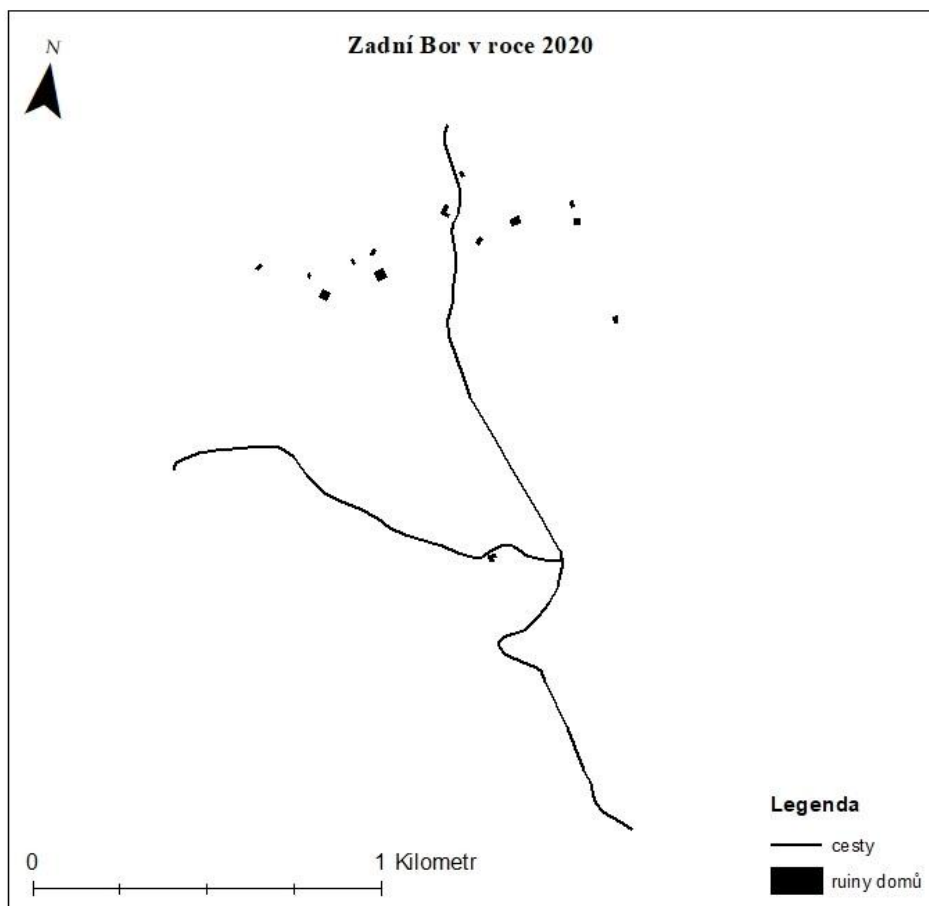
Obrázek č. 35: Dům č. 32 – autorčiny prababičky (zdroj: vlastní)

V území, kde osada Zadní Bor ležela, převládají roviny. Z tabulky č. 14 je patrné, že převážná část pozemků náležící k této obci se zemědělsky obhospodařovala (rostlinným i živočišným způsobem) a pouze hrst pozemků sloužila k hospodaření lesnímu. V současné době zde žádné zemědělské hospodaření není patrné, z bývalých polí jsou dnes pouze podmáčené louky a bažiny.

Domy mapovaly hlavní cestu, která spojovala obec Starý Špičák s osadami Květná, Nová Víska a Ondřejov, avšak ne formou ulic, ale nepravidelným rozmístěním po území. Nacházela se tu nejen velká stavení, ale i malé rodinné domy. Z cestní sítě zůstala hlavní kostra, vedlejší a doplňkové cesty zcela zanikly.

Mapa č. 24: Zadní Bor v roce 1947 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 25: Zadní Bor v současné době (zdroj: vlastní)

5.3 Shrnutí

Při zpracování dat pro praktickou část diplomové práce byl nejvíce důležitý vlastní průzkum území, kde obce ležely. I když mu předcházelo vypracování všech map, které ukázaly, kolik ruin domů se v současné době v určité obci vyskytuje, či zda existuje cestní síť, po které by se dalo k území dostat, až tento průzkum ukázal, v jakém stavu se obce nacházejí. Příkladem může být obec Strouhy, u níž už z vypracovaných map bylo patrné, že v obci žádné ruiny domů nejsou a vlastní průzkum této obce to potvrdil, ale známky dřívějšího osídlení se tu nacházejí např. v podobě celkem kompletní cestní sítě a kamenných zídek, které ohraničovaly bývalé pozemky. Nutno podotknout, že tyto kamenné zídky se vyskytovaly téměř ve všech zkoumaných osadách.

Z tabulek, které tuto diplomovou práci doplňují, se dalo zjistit, jaký způsob hospodaření v dané obci převládal, zda zemědělský nebo lesní. Ač se toto území nachází ve vysokých nadmořských výškách a rovina se zde nachází výjimečně, v pěti obcích ze šesti, z tohoto hlediska zkoumaných, převládal způsob zemědělský, což muselo být jistě náročné. Pouze u obce Nový Špičák si byl zemědělský a lesní způsob obhospodařování téměř rovný.

U mnoho obcí se našly pozůstatky po jejich obyvatelích nejen ve formě obydlí, ale i menších důkazů jako jsou starý nočník, skleněné lahve, kuchyňské nádobí (viz přílohy č. 2, 3, 4). Dalším překvapením bylo nalezení nezřícené místnosti v obci Zadní Bor, či kamenných sklepů u obcí Starý Špičák či Račín.

6. Závěr

Jsem moc ráda, že jsem svou diplomovou práci zpracovávala na toto téma. Díky ní jsem si našla čas zajímat se o původ své rodiny, připomenout si jejich nelehký osud a objevit a prozkoumat místa, kde žila. Život v těchto podmínkách byl jistě nelehký, nejen kvůli vysoké nadmořské výšce a svažitosti, ale také vzdálenosti např. do škol, obchodů, na vlakovou zastávku. Bylo silně emotivní vytvářet mapy, kde se porovnával současný stav vesnic se stavem během odsunu Němců, kdy vesnice byly úplné, domy nerozpadlé a pozemky obdělávané. Dnes jsou tato místa opuštěná a zpusťlá, a díky tomu se v člověku mísí plno pocitů, když tato místa prochází.

Přínosem diplomové práce pro mě bylo nejen poznání míst, kde mí předci žili, ale také obecné informace o vývoji osídlení na našem územím, hlavně v pohraničí. Uvědomila jsem si těžkosti života nejen v době druhé světové války, ale i po ní, kdy obyvatelům německé národnosti byli odebrány jejich domovy a byly nuceni území našeho státu opustit.

7. Zdroje

7.1 Literatura

- ANDĚRA, Miloš, 2003. *Šumava: příroda, historie, život*. Praha: Baset. 800 s. ISBN 8073400219.
- ARBURG, Adrian von a Tomáš STANĚK, ed., 2010. *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945-1951: dokumenty z českých archivů*. Ve Středoklukách: Zdeněk Susa. 373 s. ISBN 9788086057668.
- BARTOŠ, Josef, 1986. *Okupované pohraničí a české obyvatelstvo 1938-1945*. Praha: Československý svaz protifašistických bojovníků. 158 s.
- BOŽEK, Karel, 1985. *Stavba měst a vesnic I: vývoj urbanismu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 93 s.
- BRÜGEL, Johann Wolfgang, 2006. *Češi a Němci 1918-1938*. Praha: Academia. Historie (Academia). 846 s. ISBN 8020014403.
- BRÜGEL, Johann Wolfgang, 2008. *Češi a Němci 1939-1946*. Praha: Academia. Historie (Academia). 415 s. ISBN 9788020016379.
- ČAPKA, František, SLEZÁK, Lubomír a Jaroslav VACULÍK, 2005. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. 359 s. ISBN 80-720-4419-2.
- ČECHURA, Jaroslav, 2001. *Selské rebelie roku 1680: sociální konflikty v barokních Čechách a jejich každodenní souvislosti*. Praha: Libri. 395 s. ISBN 80-727-7064-0.
- DAVID, Petr a Vladimír SOUKUP, 2000. *555 památek lidové architektury České republiky: vývoj urbanismu*. Praha: Kartografie. 242 s. ISBN 80-701-1674-9.
- FENCL, Pavel, 2000. *Šumava bez hranic – Böhmerwad ohne Grenzen*. Prachatice: Regionální sdružení Šumava. 81 s.
- GLASSHEIM, Eagle, 2019. *Očista československého pohraničí: migrace, životní prostředí a zdraví v bývalých Sudetech*. Praha: Academia. 406 s. ISBN 9788020030450.
- HOLEČEK, Milan, 2003. *Zeměpis České republiky: učebnice pro střední školy*. Praha: Nakladatelství České geografické společnosti. 95 s. ISBN 8086034534.

- KLUČINA, Petr, 2004. *Třicetiletá válka: obraz doby 1618-1648*. Praha: Paseka. 409 s. ISBN 80-718-5663-0.
- KLVAČ, Pavel, ed., 2009. *Člověk, krajina, krajinný ráz*. Brno: Masarykova univerzita. 91 s. ISBN 9788021050907.
- LÖW, Jiří a Igor MÍCHAL, 2003. *Krajinný ráz*. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce. Ekonomie studium. 552 s. ISBN 80-863-8627-9.
- LUTOVSKÝ, Michal, 2011. *Jižní Čechy v raném středověku: slovanské osídlení mezi Práchní a Chýnovem*. České Budějovice: Veduta. 301 s. ISBN 9788086829685
- MACHÁČEK, Pavel, 2002. *Cesta Čechů a Němců ke dnešku*. Praha: Aventinum. 151 s. ISBN 8071511994.
- MAYER, Ludwig, 1997. *Mein Weg*. Sinsheim: Mayer Ludwig. 200 s.
- MARTAN, Petr, 2009. *Šumava – krajina živelka: lesy Šumavy: krutá daň demokracie 1989-2009*. Čkyně: Fortuna Praha. 112 s. ISBN 9788090411128.
- MÁŠA, Rudolf, 1948. *Jižní Čechy: Jižní Pošumaví a Šumava*. V Praze: Práce. Kulturní, rekreační a turistický průvodce po ČSR. 330 s.
- MOTLOVÁ, Milada, 2016. *Průvodce lidovou kulturou*. Praha: Knižní klub. 287 s. ISBN 9788024253701.
- NOVOTNÝ, Jiří, 2012. *Zaniklé obce a osady ve vojenském újezdu Boletice*. Vlkovice: Novotný Jiří. 130 s.
- OTČENÁŠEK, Jaroslav, 2006. *Němci v Čechách po roce 1945: na příkladu západního Podještědí*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd ČR. 207 s. ISBN 8085010925.
- PESCHKA, Otto, 2013. *Jak to bylo doopravdy mezi Čechy a Němci: o Češích, Němcích a jiných tématech na pozadí memoárů člena smíšené rodiny, který pochází ze Sudet*. Ústí nad Labem: Paprsky. 272 s. ISBN 9788090455214
- PEŠTA, Jan a Vladimír SOUKUP, 2014. *Plošný průzkum lidové architektury a venkovských sídel: vývoj urbanismu*. Praha: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště středních Čech v Praze. Odborné a metodické publikace (Národní památkový ústav). 174 s. ISBN 978-808-6516-783.

- PĚLUCHA, Martin a Vladimír SOUKUP, 2012. *Venkov na prahu 21. století: venkov a jeho rozvoj na přelomu milénia, územní dopady znalostní ekonomiky na venkov, souvislosti vztahů města a venkova v globalizované ekonomice*. Praha: Alfa Nakladatelství. Ekonomie studium. 319 s. ISBN 978-808-7197-493.
- PODHOLA, Roman, 2016. *583 portrétů zmařené Šumavy*. Český Těšín: Finidr. 280 s.
- PODHOLA, Roman, 2017. *Odkaz staré Šumavy*. Český Těšín: Finidr. 307 s.
- SPURNÝ, Matěj, ed., 2006 *Proměny sudetské krajiny*. Praha: Antikomplex. 238 s. ISBN 8086125752.
- SPURNÝ, Matěj, 2011. *Nejsou jako my: česká společnost a menšiny v pohraničí (1945-1960)*. Praha: Antikomplex. 373 s. ISBN 9788090442139
- STANĚK, Tomáš a Adrian von ARBURG, 2005. Organizované divoké odsuny? Úloha ústředních státních orgánů při provádění evakuace německého obyvatelstva (květen až září 1945). *Soudobé dějiny* (12). s. 465 – 533. ISSN 1210-7050
- STEUN, Eduard, 2016. *Šumavští rodáci vzpomínají 2*. Líbeznice: Víkend. 223 s. ISBN 9788074332012.
- STIFTER, Adalbert, 1968. *Hvozd*. Chlumeč: Růže. 152 s.
- SÝKORA, Jaroslav, SLEZÁK, Lubomír a Jaroslav VACULÍK, 2002. *Územní plánování vesnic a krajiny: urbanismus 2*. Vyd. 2. Praha: Vydavatelství ČVUT. 226 s. ISBN 80-010-2641-8.
- VACEK, Jiří a Jiří KRUTINA, 2013. *Odhalená tvář Němců*. Praha: Krutina Jiří – Vacek. 327 s. ISBN 9788087493304.
- VUTKOVÁ, Eva, 2012. *Češi: odkud jsme přišli?: utajené dějiny*. Třebíč: Akcent. 212 s. ISBN 9788072689019.
- WIRTH, Zdeněk a Antonín BARTUŠEK, ed., 1957. *Umělecké památky Čech*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd. Umělecké památky republiky Československé. 938 s.
- ZICH, František, HOUŽVIČKA, Václav, JEŘÁBEK, Milan a Quido KASTNER, 1996. *Kdo žije v pohraničí: česká část česko-německého pohraničí v procesech společenské transformace a evropské integrace*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. 129 s. ISBN 80-85950-18-9.

7.2 Elektronické zdroje

ANONYMUS (a), 2011. *Vývoj osídlení a zalidnění České republiky – Sídlní struktura* [online]. [cit. 2020-02-02]. Dostupné z:

http://galerie.gymjil.cz/sg_web1/vyvoj_osidleni_a_zalidneni_sidlni_struktur_a.htm

ANONYMUS (b), 2018. *Kohoutí Kříž: šumavské ozvěny – Anna Kanglerová*. [online]. [cit. 2020-02-19]. Dostupné z:

<https://www.kohoutikriz.org/autor.html?id=kangl>

ANONYMUS (c), 2006. *Historie území vojenského újezdu* [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: [http://www.vojujezd-](http://www.vojujezd-boletice.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=715&id=1025&p1=54)

[boletice.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=715&id=1025&p1=54](http://www.vojujezd-boletice.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=715&id=1025&p1=54)

ANONYMUS (d), 2018. *Kohoutí Kříž: šumavské ozvěny – Jan Evangelista Eybl*. [on-line]. [cit. 2020-02-30]. Dostupné z:

<https://www.kohoutikriz.org/autor.html?id=eybl>

PEJČOCH, Ivo, 2015. *Kapitán Jan Evangelista Eybl – Haškův polní kurát Ibl*. Vojenský historický ústav [online]. Praha. [cit. 2020-03-24].

Dostupné z: <http://www.vhu.cz/kapitan-jan-evangelista-eybl-haskuv-polni-kurat-ibl/>

ŠKVRŇÁK, Jan, 2008. *Středověk: Kolonizace* [online]. [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <http://www.e-stredovek.cz/view.php?cisloclanku=2008020006>

7.3 Ostatní podklady

Český úřad zeměměřičský a katastrální. *Národní archiv leteckých měřických snímků*. [online]. [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: https://lms.cuzk.cz/lms/lms_prehl_05.html#

Digitální archiv: Státní oblastní archiv v Třeboni [online]. [cit. 2020-03-30].

Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/>

8. Seznam obrázků, tabulek, map a příloh

Obrázky:

Obrázek č. 1: Rozmístění slovanských kmenů na území České republiky do 11. století (zdroj: SÝKORA, SLEZÁK, VACULÍK, 2002)

Obrázek č. 2: Rozsah upuštěného a znovu osídlovaného pohraničí po 2. světové válce (zdroj: SÝKORA, SLEZÁK, VACULÍK, 2002)

Obrázek č. 3: Ondřejov na staré pohlednici, foto Josef Seidl (zdroj: <https://www.kohoutikriz.org/autor.html?id=zappe&t=p>)

Obrázek č. 4: Jan Evangelista Eybl (zdroj: <https://www.kohoutikriz.org/autor.html?id=eybl&t=p>)

Obrázek č. 5: Půdorys ondřejovského kostela Navštívení Panny Marie (zdroj: <http://zanikleobce.cz/index.php?detail=31272>)

Obrázek č. 6: Vnitřek zničeného kostela (zdroj: <https://www.kohoutikriz.org/autor.html?id=mathe&t=p>)

Obrázek č. 7: Dřevěný kříž na zídce ondřejovského hřbitova (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 8: Kamenný náhrobek v prostorách ondřejovského hřbitova (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 9: Ruiny ondřejovských domů (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 10: Zrezivělé kusy kuchyňského nádobí (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 11: Chlumany (zdroj: NOVOTNÝ, 2012)

Obrázek č. 12: Ruiny chlumanských domů (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 13: Úložné prostory (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 14: Náboj v polici (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 15: Ruiny domů v Nové Vísce (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 16: Detail dřevěného okenního rámu (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 17: Fotografie z roku 1937: Johann Weiß (uprostřed) u Herrenhauser Kapelle (zdroj: <http://zanikleobce.cz/index.php?detail=129567>)

Obrázek č. 18: Kamenné zídky oddělující bývalé pozemky (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 19: Kamenné zárubně v budově mlýna (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 20: Kaplička Michal (zdroj: <http://zanikleobce.cz/index.php?detail=61817>)

Obrázek č. 21: Sklep u domu č. 14 (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 22: Boží muka v místech, kde vedla cesta (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 23: Ruiny domů v Novém Špičáku (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 24: Květná (zdroj: <https://www.kohoutikriz.org/autor.html?id=kangl&t=p>)

Obrázek č. 25: Místo, kde se nacházela škola v Květné (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 26: Anna Kanglerová v roce 1981

(zdroj: <https://www.kohoutikriz.org/autor.html?id=kangl&t=p>)

Obrázek č. 27: Ruiny domů ve Zlaté (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 28: Kamenná klenba u domu č. 8 (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 29: Dřevěné zárubně a vestavěný úložný prostor v domě č. 35
(zdroj: vlastní)

Obrázek č. 30: Území, kde se nacházela obec Račín (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 31: Ruiny domů v Račíně (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 32: Horní části zárubní uvnitř domů (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 33: Sklep v domě č. 11 (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 34: Místnost v domě č. 13 (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 35 Dům č. 32 – autorčiny prababičky (zdroj: vlastní)

Tabulky:

Tabulka č. 1: Národnostní poměry v částech šumavské oblasti v letech 1880 a 1890 –
Okresní hejtmanský Český Krumlov (zdroj: kohoutikriz.org)

Tabulka č. 2: Skladba národností v České republice v roce 1921 (zdroj: PESCHKA,
2003)

Tabulka č. 3: Seznam majitelů domů Ondřejova a počet jejich obyvatel z roku 1921
(zdroj: SOA TŘEBOŇ – digi.ceskearchivy.cz)

Tabulka č. 4: Seznam majitelů domů Chluman a počet jejich obyvatel z roku 1921
(zdroj: SOA TŘEBOŇ – digi.ceskearchivy.cz)

Tabulka č. 5: Seznam majitelů domů Nové Víscky a počet jejich obyvatel z roku 1921
(zdroj: SOA TŘEBOŇ – digi.ceskearchivy.cz)

Tabulka č. 6: Seznam majitelů domů obce Strouhy a počet jejich obyvatel z roku
1921 (zdroj: SOA TŘEBOŇ – digi.ceskearchivy.cz)

Tabulka č. 7: Seznam majitelů domů obce Vitěšovičtí Uhlíři a počet jejich obyvatel
z roku 1921 (zdroj: SOA TŘEBOŇ – digi.ceskearchivy.cz)

Tabulka č. 8: Soupis pozemků jednotlivých lokalit v politické komunitě Starý Špičák
z roku 1939 (zdroj: MAYER, 1997)

Tabulka č. 9: Výpis vlastníků domů a přilehlých pozemků obce Starý Špičák z roku
1939 (zdroj: MAYER, 1997)

Tabulka č. 10: Výpis vlastníků domů a přilehlých pozemků obce Nový Špičák z roku
1939 (zdroj: MAYER, 1997)

Tabulka č. 11: Výpis vlastníků domů a přilehlých pozemků obce Květná z roku 1939 (zdroj: MAYER, 1997)

Tabulka č. 12: Výpis vlastníků domů a přilehlých pozemků obce Zlatá z roku 1939 (zdroj: MAYER, 1997)

Tabulka č. 13: Výpis vlastníků domů a přilehlých pozemků obce Račín z roku 1939 (zdroj: MAYER, 1997)

Tabulka č. 14: Výpis vlastníků domů a přilehlých pozemků obce Zadní Bor z roku 1939 (Zdroj: MAYER, 1997)

Mapy:

Mapa č. 1: Řešené obce s přilehlými vesnicemi a osadami (zdroj: vlastní)

Mapa č. 2: Ondřejov a přilehlé vsi (zdroj: vlastní)

Mapa č. 3: Ondřejov v roce 1946 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 4: Ondřejov v roce 2020 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 5: Chlumany v roce 1946 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 6: Chlumany v současnosti (zdroj: vlastní)

Mapa č. 7: Nová Víska v roce 1946 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 8: Nová Víska v roce 2020 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 9: Strouhy v roce 1947 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 10: Strouhy v roce 2020 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 11: Vitěšovičtí Uhlíři v roce 1947 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 12: Vitěšovičtí Uhlíři v roce 2020 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 13: Starý Špičák a přilehlé osady (zdroj: vlastní)

Mapa č. 14: Starý Špičák v roce 1946 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 15: Starý Špičák v současnosti (zdroj: vlastní)

Mapa č. 16: Nový Špičák v roce 1946 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 17: Nový Špičák v současnosti (zdroj: vlastní)

Mapa č. 18: Květná v roce 1946 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 19: Květná v roce 2020 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 20: Zlatá v roce 1946 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 21: Zlatá v roce 2020 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 22: Račín v roce 1946 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 23: Račín v současnosti (zdroj: vlastní)

Mapa č. 24: Zadní Bor v roce 1947 (zdroj: vlastní)

Mapa č. 24: Zadní Bor v současné době (zdroj: vlastní)

Přílohy:

Příloha č. 1: Obrazy z kostela Navštívení Panny Marie z Ondřejova
(zdroj: <https://www.kohoutikriz.org/autor.html?id=mathe&t=p>)

Příloha č. 2: Pozůstatky po obyvatelích Starého Špičáku (zdroj: vlastní)

Příloha č. 3: Nočník objevený v obci Zlatá (zdroj: vlastní)

Příloha č. 4: Pozůstatky u domu č. 32 v obci Zadní Bor (zdroj: vlastní)

9. Přílohy

Příloha č. 1: Obrazy z kostela Navštívení Panny Marie z Ondřejova (zdroj: kohoutikriz.org)

Příloha č. 2: Pozůstatky po obyvatelích Starého Špičáku (zdroj: vlastní)

Příloha č. 3: Nočník objevený v obci Zlatá (zdroj: vlastní)

Příloha č. 4: Pozůstatky u domu č. 32 v obci Zadní Bor (zdroj: vlastní)